

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

Απόψεις γονέων για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση στη νηπιακή ηλικία, την εποχή του COVID-19.

ΤΙΤΛΟΣ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ;

Early childhood distance education: Parents' views during the COVID-19 pandemic

Επιβλέπουσες: Πλιόγκου Βασιλική (επόπτρια)

Κωνσταντινίδου Ευθαλία (Β' βαθμολογήτρια)

ΦΛΩΡΙΝΑ
ΙΟΥΝΙΟΣ, 2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να μελετήσει τις απόψεις των γονέων για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση στη νηπιακή ηλικία την εποχή του COVID-19. Οι απόψεις των γονέων για το θέμα είναι σημαντικό να ερευνηθούν επειδή η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στη νηπιακή ηλικία παρουσιάζει συγκεκριμένα προβλήματα, εξαιτίας της ιδιαιτερότητας της ηλικίας αυτής, καθώς απαιτείται η συμμετοχή των γονέων, ώστε να διατηρήσουν οι μαθητές την επαφή τους με την εκπαιδευτική διαδικασία σε περιπτώσεις όπως η πανδημία αυτή. Στην έρευνα συμμετείχαν δέκα γονείς, μητέρες με τουλάχιστον ένα παιδί που φοιτούσε στο νηπιαγωγείο. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η συνέντευξη και για την ανάλυση των δεδομένων η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου. Τα θέματα που τέθηκαν προς τους γονείς ήταν οι συνθήκες των εξ αποστάσεως μαθημάτων, οι ανάγκες για την εφαρμογή τους και οι επιπτώσεις που επιφέρουν. Η ανάλυση των απόψεων των γονέων έδειξε ότι πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, προκειμένου να γίνει αποτελεσματικότερη και να μειωθούν οι πολυάριθμες επιπτώσεις. Επίσης, αναδείχτηκε ότι είναι σημαντικό να παρέχεται υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς, στους μαθητές καθώς και στους γονείς, ώστε να μπορούν να διαχειριστούν ευκολότερα τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, οι οποίες απορρέουν από την κατάσταση του εγκλεισμού και την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Λέξεις- κλειδιά

Εξ αποστάσεως εκπαίδευση, νηπιακή ηλικία, απόψεις γονέων

ABSTRACT

The purpose of this paper is to study parents' views on distance learning in early childhood at the time of Covid-19. Parents' views on the subject are important to be investigated because distance learning in the early years presents specific problems due to the particularity of this age, as parents' participation is required so that children can maintain their contact with the educational process in cases such as this pandemic. Ten parents, mothers with at least one child that attends kindergarten, participated in the survey. Interviewing was used for data collection and qualitative content analysis was used to analyze the data. The issues that were posed to the parents were the conditions of distance classes, the needs for their implementation and their negative impact. The analysis of parents' views showed that the conditions of distance learning should be improved in order to make it more effective and reduce the numerous negative results. A theme that has also emerged is that it is important to provide support to teachers and students as well as to parents so that they can more easily manage the difficulties they face, resulting from the state of quarantine and distance learning.

Key- words

Distance education, early childhood, parents' views

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....σελ.	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ.	6
1.1 Η ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ COVID-19.....σελ.	7
1.2 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....σελ.	9
1.3 ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΗΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΝΗΣΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ.....σελ.	10
1.4 Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΑΘΗΣΗ.....σελ.	12
1.5 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....σελ.	14
2. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....σελ.	17
2.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....σελ.	17
2.2 ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ.....σελ.	18
2.3 ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....σελ.	19
2.4 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ.....σελ.	19
2.5 ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....σελ.	19
2.6 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....σελ.	20
3. ΕΥΡΥΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....σελ.	20
3.1 Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ ΣΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.....σελ.	20
3.2 ΘΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ.....σελ.	23
3.3 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.....σελ.	27
4. ΣΥΖΗΤΗΣΗ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....σελ.	31
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.	32
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....σελ.	34

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την επόπτριά μου, κυρία Βασιλική Πλιόγκου, επίκουρη καθηγήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών της Σχολής Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας. και την β' βαθμολογήτριά μου, κυρία Ευθαλία Κωνσταντινίδου, επίκουρη καθηγήτρια του ίδιου Τμήματος, για την καθοδήγηση που μου πρόσφεραν και τον χρόνο που διέθεσαν δίνοντας μου χρήσιμες συμβουλές και οδηγίες για την ολοκλήρωση της πτυχιακής μου εργασίας. Οφείλω επίσης ένα ευχαριστώ σε όλους όσους συνέλαβαν και πρακτικά και ψυχικά στην ολοκλήρωση της εργασίας μου, κυρίως τους συμμετέχοντες γονείς της έρευνας, καθώς πραγματοποιήθηκε κατά την διάρκεια της πανδημίας σε συνθήκες εξαιρετικά δύσκολες. Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μου για την τεράστια ηθική και οικονομική υποστήριξη τους, κατά τη διάρκεια της φοίτησής μου στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά καιρούς έχουν εμφανιστεί διάφορες πανδημίες που έχουν πλήξει τον κόσμο. Οι αιτιολογίες που προκαλούν την εμφάνισή τους είναι ποικίλες και διαφέρουν ανάλογα σε κάθε περίπτωση. Σε έναν αιώνα εμφανίζονται τουλάχιστον τρία διαφορετικά είδη που επηρεάζουν την καθημερινότητα των ανθρώπων, καθώς εξαπλώνονται γρήγορα λόγω της μεταδοτικότητας τους σε πολλές περιοχές. Έτσι ο Covid-19 εισέβαλε απρόσμενα στη ζωή όλων των ανθρώπων, με αποτέλεσμα να βιώνουμε πρωτόγνωρες καταστάσεις, που μας επιφέρουν ψυχολογικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις.

Η μαθησιακή διαδικασία δεν θα πρέπει να διακοπεί σε τέτοιες περιόδους. Όταν οι μαθητές δεν έχουν την δυνατότητα να παρευρεθούν στο σχολείο με φυσική παρουσία, είναι σημαντικό να βρεθεί κάποιος τρόπος αυτή να συνεχιστεί. Για αυτό αν και η πανδημία προκάλεσε το οριζόντιο κλείσιμο των σχολείων, εφαρμόστηκε η σύγχρονη και ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Έτσι η φυσική παρουσία των παιδιών στις τάξεις αντικαταστάθηκε από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και τα ψηφιακά μέσα.

Οι αλλαγές στην εξέλιξη της πανδημίας οδήγησαν και σε αλλαγές στον τρόπο εκπαίδευσης. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2020- 2021, αν και οι φοιτητές ξεκίνησαν με ηλεκτρονικά μαθήματα, για τα παιδιά των υπόλοιπων βαθμίδων δεν ίσχυε το ίδιο. Τα παιδιά προσχολικής εκπαίδευσης επέστρεψαν τον Σεπτέμβριο στον παραδοσιακό τύπο μάθησης, προκειμένου να γίνει η επαναφορά της κατά πρόσωπο εκπαίδευσης. Έτσι σταδιακά απομακρύνθηκε η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και αυξήθηκαν οι προγραμματισμένες δραστηριότητες σε μαθησιακά οργανωμένο περιβάλλον. Ωστόσο λίγο αργότερα τα κρούσματα της πανδημίας του Covid- 19 άρχισαν και πάλι να αυξάνονται, έτσι προκειμένου να εξασφαλιστεί η προστασία εκπαιδευτικών και εκπαιδευόμενων, αποφασίστηκε από το αρμόδιο Υπουργείο η συνέχιση της εκπαιδευτικής δραστηριότητας από απόσταση. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση για το νηπιαγωγείο προσεγγίστηκε βαθύτερα σε σχέση με την πρώτη φορά, με τους εκπαιδευτικούς να ενημερώνονται εγκυρότερα σε θέματα που αφορούν την επαφή με τους γονείς, τους εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας με τα παιδιά αλλά και το εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Όμως για να εφαρμοστούν αποτελεσματικά στα νήπια οι εκπαιδευτικές πρακτικές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, θα πρέπει να εφαρμόζεται κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης. Κάτι τέτοιο δεν έγινε εφικτό, με τους νηπιαγωγούς να βρίσκονται απροετοίμαστοι, όση εμπειρία και αν διέθεταν. Οι δυσκολίες στις οποίες πρέπει να ανταπεξέλθουν είναι πολλές, για αυτό είναι σημαντικό να εφαρμοστεί σχέδιο δράσης, προκειμένου να επιτυγχάνεται η σχεδίαση αποτελεσματικών, κατάλληλων πρακτικών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Οι γονείς είναι από τους σημαντικότερους φορείς που ενδιαφέρονται για την εκπαίδευση των παιδιών τους. Επηρεάζουν και συμβάλλουν στην ανάπτυξη και μάθηση των παιδιών τους, μέσω της παροχής ψηφιακών τεχνολογιών. Οι απόψεις που έχουν οι γονείς και η στάση που διατηρούν απέναντι στο ρόλο και τις δυνατότητες της διαδικτυακής μάθησης των μικρών παιδιών, έχουν την δυναμική να επηρεάσουν την ποσότητα πρωτίστως, αλλά και την ποιότητα της διαδικτυακής μάθησης και των εμπειριών που λαμβάνουν τα παιδιά σε αυτόν τον τομέα (Erdogan, Johnson, Dong, Oiu, 2019).

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας για τη νηπιακή ηλικία, κατά την περίοδο της πανδημίας του Covid- 19. Η οπτική γωνία από την οποία γίνεται η έρευνα είναι αυτή των γονέων, καθώς αποτελούν τον συνδετικό κρίκο επικοινωνίας. Τα ερευνητικά ερωτήματα που πλαισίωσαν την συγκεκριμένη εργασία είναι:

1. Κατά τη γνώμη των γονέων, ποια είναι η αντίδραση των παιδιών στο νέο τύπο μαθημάτων;
2. Κατά τη γνώμη των γονέων, ποιες είναι οι επιπτώσεις που τους έφερε η πανδημία και η τηλεεκπαίδευση;
3. Κατά τη γνώμη των γονέων, ποια είναι η συμβολή των γονέων σε αυτή την καθημερινότητα;

Στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται στην εισαγωγή ο βασικός προβληματισμός, ο σκοπός, τα ερευνητικά ερωτήματα και γενικότερα το θέμα της έρευνας. Έπειτα ακολουθεί το θεωρητικό πλαίσιο, στη συνέχεια αναφέρεται η μεθοδολογία της έρευνας, οι συμμετέχοντες, τα εργαλεία, η ερευνητική διαδικασία και τα ευρήματα της έρευνας. Παρακάτω βρίσκεται η συζήτηση – συμπεράσματα, και στο τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με την παράθεση βιβλιογραφικών αναφορών και παραρτημάτων.

1.1 Η ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ COVID-19

Στα τέλη του Ιανουαρίου 2020 τίθεται ο Covid-19 ως διεθνής κατάσταση έκτακτης ανάγκης, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. (Dong, Cao, Li, 2020). Λίγους μήνες νωρίτερα τα πρώτα κρούσματα του απειλητικού ιού εντοπίζονται στην Ουχάν της Κίνας και ο φόβος για τον τομέα της υγείας ξεκινά να διασπείρεται. Λίγο αργότερα, στις αρχές Μαρτίου ο ιός ανακηρύσσεται πανδημία και αποτελεί κύριο μέλημα όλων των χωρών παγκοσμίως, με σκοπό να περιοριστεί η εξάπλωση του, με μέτρα προφύλαξης και περιορισμούς. Οι ειδικοί υποστηρίζουν ότι σε τέτοιες περιόδους πρέπει με κάποιο τρόπο να συνεχιστεί η μαθησιακή ακολουθία και να αντικατασταθεί η φυσική παρουσία των παιδιών στις εκπαιδευτικές δομές. (Craft, 2012). Έτσι αναστέλλεται η λειτουργία των σχολείων σταδιακά σε πολλές χώρες και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση περνά στο προσκήνιο. Η διαδικτυακή μάθηση έχει προωθηθεί σε μεγάλο βαθμό. Τον Μάρτιο του 2020 λόγω της ραγδαίας εξάπλωσης του Covid- 19 ανακοινώνεται το κλείσιμο όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων στη χώρα

μας, κατόπιν απόφασης του Υπουργείου Παιδείας και καθιερώνεται η ασύγχρονη και λίγο αργότερα η σύγχρονη διδασκαλία ως μέσο επικοινωνίας. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μονοπωλεί, παρόλο που είναι ασυνήθιστη σε ηλικίες κάτω των 12 ετών και πολύ περισσότερο στην παιδική ηλικία. Η επαφή των παιδιών με την εκπαίδευση δεν πρέπει να χαθεί, για αυτό και η καθιέρωση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας τέθηκε ως μονόδρομος (Kim, 2020).

Ως ασύγχρονη εκπαίδευση ορίζεται η διδασκαλία κατά την οποία κάθε μαθητής μπορεί να συνεργαστεί με τον εκπαιδευτικό, σε διαφορετικό χρόνο από αυτόν της διαδικασίας παράδοσης του μαθήματος, μέσω του διαδικτύου. Μπορεί να έχει πρόσβαση σε μαθησιακό υλικό, το οποίο είναι δομημένο από τον εκπαιδευτικό και έχει αναρτηθεί σε συγκεκριμένες θέσεις ιστοσελίδων ή σε πλατφόρμες, τις οποίες παρέχει το Υπουργείο Παιδείας για τον συγκεκριμένο σκοπό. Με την σειρά τους τα νηπιαγωγεία της χώρας αναγκάστηκαν να δημιουργήσουν ιστοσελίδα μέσω του ΠΣΔ για τον λόγο αυτό. Αυτή η μορφή εκπαίδευσης εφαρμόστηκε περισσότερο στον πρώτο καιρό του εγκλεισμού, ως προετοιμασία για το επόμενο βήμα της εισαγωγής στην σύγχρονη εκπαίδευση (Μπούρα, 2021).

Ως σύγχρονη εκπαίδευση ορίζεται η μετάδοση μαθήματος και απευθείας διδασκαλίας σε πραγματικό χρόνο, από τον εκπαιδευτικό στους μαθητές που παρακολουθούν από κάποιο ηλεκτρονικό μέσο σε μια διαδικτυακή πλατφόρμα. Για αυτό τον λόγο το Υπουργείο διέθεσε σε όλα τα νηπιαγωγεία μια ψηφιακή πλατφόρμα, διαμορφωμένη έτσι ώστε με τηλεδιάσκεψη από τους εκπαιδευτικούς προς τους μαθητές να γίνονται τα μαθήματα. Έτσι λοιπόν μετά τις οδηγίες της Υπουργού Παιδείας αποστέλλεται σε όλους τους νηπιαγωγούς ένας ατομικός σύνδεσμος εγκατάστασης της εφαρμογής Webex Meetings. Οι σχολικές μονάδες των νηπιαγωγείων, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες εκπαιδευτικές βαθμίδες, δεν έχουν κάποιον εκπαιδευτικό πληροφορικής ώστε να τους καθοδηγήσει σχετικά με το θέμα. Έτσι την θέση του υποστηρικτή αναλαμβάνει ο διευθυντής ή ο προϊστάμενος του νηπιαγωγείου, ο οποίος αναλαμβάνει να συντονίσει την επικοινωνία ανάμεσα σε γονείς και εκπαιδευτικούς. Έπειτα με την σειρά του ο νηπιαγωγός αποστέλλει στους γονείς έναν σύνδεσμο με την προσωπική του ψηφιακή τάξη μαζί με σχετικές οδηγίες εγκατάστασης της εφαρμογής, ώστε να μπορούν τα παιδιά να συνδεθούν με εύκολο τρόπο. Αυτός ο τρόπος εκπαίδευσης ξεκίνησε λίγο καιρό μετά την εμφάνιση της ασύγχρονης εκπαίδευσης, αλλά δεν καθιερώθηκε σε όλες τις βαθμίδες. Με την έναρξη του δεύτερου κύματος της πανδημίας, μετά το τέλος του καλοκαιριού, η τηλεεκπαίδευση καθιερώθηκε ως βασικός τρόπος σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και πλέον λειτουργούσε σε συνδυασμό με τον ασύγχρονο τύπο εκπαίδευσης (Μπούρα, 2021).

Σε σύντομο χρονικό διάστημα, η ανταπόκριση των εκπαιδευτικών ήταν μεγάλη και κατάφεραν να αντεπεξέλθουν στις δυσκολίες ως ένα βαθμό, παρά τις επικρατούσες συνθήκες. Παράλληλα οι γονείς αποτέλεσαν τον κρίκο επικοινωνίας μαθητή και νηπιαγωγού. Στην πρώτη περίοδο τηλεεκπαίδευσης σκοπός ήταν να έχουν πρόσβαση οι εμπλεκόμενοι στις ηλεκτρονικές υποδομές και να μπορέσουν να έχουν μια πρώτη εξοικείωση με τα ψηφιακά εργαλεία και τις εφαρμογές. Στην αρχή χρησιμοποιήθηκε μόνο ο ασύγχρονος τύπος εκπαίδευσης, ενώ στην συνέχεια, στη δεύτερη περίοδο του

«lockdown» καθιερώθηκε εξ ολοκλήρου ο σύγχρονος τύπος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Η δημοτικότητα της διαδικτυακής μάθησης αυξήθηκε λόγω της ευελιξίας της, όμως η εφαρμογή της ήταν προβληματική. Οι γονείς δεν είχαν θετική στάση για τα οφέλη που θα μπορούσε να έχει, προτιμούσαν την δια ζώσης εκπαίδευση στα οργανωμένα περιβάλλοντα μάθησης και αυτό γιατί δεν ήταν προετοιμασμένοι για την διαχείριση μιας νέας πραγματικότητας. Η εφαρμογή ενός τέτοιου είδους μάθησης κατά την διάρκεια μιας πανδημίας θα έπρεπε να σχεδιαστεί με κατάλληλο τρόπο που να υποστηρίζει και τις οικογένειες αλλά και τα παιδιά. Οι περισσότεροι γονείς εργάζονται, πολλών εκ των οποίων η πλήρη απασχόληση τους σχετίζεται με το διαδίκτυο λόγω των συνθηκών. Από την άλλη μπορεί να έχουν περισσότερα από ένα παιδιά που να παρακολουθούν ηλεκτρονικά μαθήματα. Επίσης πολλά παιδιά που αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες δυσκολεύονται περισσότερο να παρακολουθήσουν τέτοιου είδους μαθήματα. Η πολυμορφία των οικογενειών θα πρέπει να θεθεί ως παράμετρος για τον σχεδιασμό ενός τέτοιου προγράμματος, οδηγώντας τους άμεσα ενδιαφερόμενους στην αβίαστη χρήση του.

1.2 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα καλείται να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της πανδημίας του Covid-19, ενώ ακόμα δεν έχει καταφέρει να επανέλθει από τις επιπτώσεις της κρίσης του 2009, που την έπληξαν και κοινωνικά και οικονομικά. Στην πρώτη περίοδο του «lockdown» κατάφερε να περιορίσει τη διασποράς του ιού προκαλώντας θετικά συναισθήματα, αισιοδοξώντας για άμεση έξοδο από την κατάσταση. Έτσι οδηγήθηκε σε μια ικανοποιητική καλοκαιρινή περίοδο με άρση πολλών περιορισμών που υπήρχαν πρωτύτερα. Ωστόσο γρήγορα ανατράπηκε αυτή η εικόνα, καθώς στο τέλος του καλοκαιριού τα κρούσματα ξεκίνησαν και πάλι να αυξάνονται, οπότε το διάλλειμα λίγων μηνών έφτασε στο τέλος του και οι περιορισμοί επήλθαν και πάλι σταδιακά. Αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, οι περισσότερες οικογένειες είχαν πρόσβαση στο διαδίκτυο για να μπορέσουν να παρακολουθήσουν, αλλά ελάχιστοι έχουν γνώσεις στην τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνίας. Οι γονείς καλούνται να υποστηρίξουν τα παιδιά τους και ιδιαίτερα οι μικρές ηλικίες οι οποίες χρειάζονται βοήθεια προκειμένου να παρακολουθήσουν τα ηλεκτρονικά μαθήματα. Έτσι το εκπαιδευτικό σύστημα υστερούσε σε χρηματοδότηση, σε πρόσβαση σε διαδικτυακά περιβάλλοντα μάθησης, σε επιμόρφωση στα ψηφιακά εκπαιδευτικά μέσα και παρόλα αυτά κλήθηκε να διαχειριστεί την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, χωρίς φυσική παρουσία. Στις αρχές Σεπτεμβρίου ξεκίνησαν την επαναλειτουργία τους οι εκπαιδευτικές δομές με περιορισμούς, ωστόσο μετά από λίγο καιρό, λόγω της ραγδαίας αύξησης των κρουσμάτων, ξαναέκλεισαν ύστερα από απόφαση του κράτους. Έτσι την σκυτάλη πήρε και πάλι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τον ασύγχρονο και σύγχρονο τρόπο να συνεργάζονται για τον κοινό τους στόχο. Χρησιμοποιήθηκε για αρκετούς μήνες, εκτός από κάποιες διακοπές που έγιναν για δυο εβδομάδες με επιστροφή στην δια ζώσης εκπαίδευσης. Πάντα όμως ακόμα και με την δια ζώσης εκπαίδευση στην περίοδο της πανδημίας, η ασύγχρονη και σύγχρονη εκπαίδευση λειτουργούσε συμπληρωματικά (Yildirim, 2021).

1.3 ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΗΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΝΗΣΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Ο νέος τύπος εκπαίδευσης για τις συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες ήταν κάτι πρωτόγνωρο. Στο νηπιαγωγείο τα ηλεκτρονικά μέσα δεν χρησιμοποιούνταν για εξ αποστάσεως σκοπούς. Η χρήση της γινόταν μόνο για σκοπούς εξυπηρέτησης της μαθησιακής ακολουθίας και τα ψηφιακά προγράμματα που χρησιμοποιούνταν ήταν διαφορετικά σε σχέση με τα εργαλεία της εξ αποστάσεως σύγχρονης εκπαίδευσης. Επομένως με την έναρξη της λειτουργίας του, αναδύθηκαν κάποιες ανάγκες- ελλείψεις που είχε ο προγραμματισμός (Alan, 2021), όπως είναι:

- Η ψυχολογική υποστήριξη των οικογενειών.
- Η τεχνολογική ικανότητα των εκπαιδευτικών.
- Η εύκολη χρήση της πλατφόρμας από τα παιδιά.
- Η προσβασιμότητα.
- Οι τεχνικές υποδομές.
- Η σχεδίαση διαδικασιών.
- Η ενσυναίσθηση.

Η καθολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση προαπαιτεί τεχνικές υποδομές οι οποίες δεν προϋπήρχαν. Για το νηπιαγωγείο επίσης θα πρέπει να επιλεχθούν κατάλληλες τεχνικές και εργαλεία, τα οποία χρησιμοποιούνται στις μεγαλύτερες εκπαιδευτικές βαθμίδες, αλλά προσαρμοσμένες στη μικρή ηλικία των παιδιών. Υπήρχαν κάποιες διαθέσιμες πλατφόρμες, οι οποίες είχαν τεθεί στην διάθεση της εκπαίδευσης πριν λίγα έτη, ωστόσο η αξιοποίησή τους δεν ήταν εκτενής. Τεράστιο παράδειγμα είναι η ραγδαία και απότομη εγγραφή των χρηστών στην υπηρεσία e-class, καθώς και η προσθήκη νέων μαθημάτων, τα οποία σε συνδυασμό με την αντίστοιχη έλλειψη τεχνικής υποδομής προσωπικού, είχαν ως αποτέλεσμα μεγάλες καθυστερήσεις και επαναλαμβανόμενη πτώση του συστήματος. Στον ίδιο τομέα, ανάγκες υπάρχουν και στις εταιρίες τηλεπικοινωνιών, καθώς θα πρέπει να διασφαλίζεται η διαρκής ποιότητα του διαδικτύου παρά την υπερφόρτωση του διαδικτύου και την κακή ποιότητα σε απομακρυσμένες- δυσπρόσιτες περιοχές. Χωρίς αυτές τις υποδομές η επίτευξη της μαθησιακής διαδικασίας θα ήταν εξαιρετικά δύσκολη.

Σημαντική είναι η ανάγκη για βελτίωση των τεχνολογικών ικανοτήτων των εκπαιδευτικών. Οι εκπαιδευτικοί και ιδιαίτερα των μεγαλύτερων ηλικιών χρειάζονται εκπαίδευση, ώστε να καταφέρουν να αποκτήσουν ή να βελτιώσουν τις τεχνολογικές τους ικανότητες. Έτσι θα μπορούν να παράγουν διαδραστικό περιεχόμενο και ψηφιακά παιχνίδια κατάλληλα για τα παιδιά, θα μπορούν να εισάγουν εκπαιδευτικά βίντεο και κινούμενα σχέδια, κερδίζοντας το ενδιαφέρον των μαθητών και μαθητριών και εξασφαλίζοντας την συμμετοχή τους στα ηλεκτρονικά μαθήματα. (Καλεράντε, 2012).

Αυτό προϋποθέτει την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σχετικά με την μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, την παιδαγωγική αξιοποίηση ασύγχρονων περιβαλλόντων και των δεξιοτήτων που απαιτούνται. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται η μαθητοκεντρική προσέγγιση, η συνεργατική οικοδόμηση της γνώσης, η διερεύνηση και ανακάλυψη της γνώσης, ο σχεδιασμός ειδικού εκπαιδευτικού υλικού, είδη αλληλεπίδρασης και διάφορες μορφές συνεργασίας. Ειδικά στις μεγαλύτερες γενιές εκπαιδευτικών δεν είναι εξοικειωμένες σχετικά με τα τεχνολογικά μέσα, καθώς ακολουθούν πιο απαρχαιωμένους τρόπους εκπαίδευσης. Η επιμόρφωση όμως δεν αφορά μόνο τα τεχνολογικά μέσα αλλά και ειδικά την προσαρμογή τους σε συνθήκες εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, για αυτό και απευθύνεται σε όλο το φάσμα των εκπαιδευτικών (Dong,Cao, Li, 2020).

Επίσης η πλατφόρμα θα πρέπει να προσφέρει ένα φιλικό είδος χρήσης για την προσχολική εκπαίδευση. Είναι αναγκαίο να προσφέρονται εκπαιδευτικές δραστηριότητες και ευκαιρίες για επικοινωνία και αλληλεπίδραση. Η φύση των εκπαιδευτικών αναγκών για την προσχολική ηλικία είναι διαφορετική σε σχέση με τις υπόλοιπες βαθμίδες, για αυτό και το περιεχόμενο των μαθημάτων θα πρέπει να οργανώνεται με ξεχωριστό τρόπο και να προσφέρεται μέσω μιας εύχρηστης πλατφόρμας. Μια τέτοια πλατφόρμα θα μπορούσε να συμβάλει στην επικοινωνία ανάμεσα στις οικογένειες και τους εκπαιδευτικούς (Κόκκος, 1998).

Εξίσου απαραίτητη είναι η υποστήριξη των γονέων μέσω εξυπηρετικών πρακτικών. Οι γονείς θα πρέπει να ενημερωθούν για τους νέους ρόλους που θα αναλάβουν, για την ομαλή μετάβαση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και για την εύκολη προσαρμογή των παιδιών. Αυτό θα μπορούσε να γίνει εφικτό με την βοήθεια των νηπιαγωγών. Κατά την εξέλιξη των διαδικτυακών μαθημάτων να συμβουλεύουν τους γονείς, να τους βοηθούν να αντιμετωπίσουν τις απαιτήσεις των παιδιών και να τους ενημερώνουν (Yildirim, 2021). Οι γονείς καλούνται να αναλάβουν επιπλέον ρόλους χωρίς να έχουν τις γνώσεις και τα ψυχικά αποθέματα, για αυτό η υποστήριξη τους θα βοηθήσει να μπορούν να διαχειριστούν την κατάσταση. Αυτό θα αφορούσε τις οικογένειες όλων των παιδιών και θα ήταν καλό να υπάρχει ειδική μεταχείριση και κατεύθυνση για τους γονείς των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες και προβλήματα συμπεριφοράς.

Εξαιρετικά σημαντική είναι η ψυχολογική ισορροπία που θα πρέπει να υπάρχει. Η ψυχολογική κατάσταση των εκπαιδευτικών, των γονέων αλλά και των παιδιών έχει καταπονηθεί αρκετά από αρνητικά συναισθήματα εξαιτίας της αβεβαιότητας της πανδημίας. Πολλοί έχουν χάσει την δουλειά τους, έχουν βιώσει απώλεια δικών τους ανθρώπων, νιώθουν αβεβαιότητα για το μέλλον και φόβο, πράγματα τα οποία πρέπει να διαχειριστούν σε συνδυασμό με την καθημερινότητα των ηλεκτρονικών μαθημάτων. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να γίνει εφικτό με ψυχολογική υποστήριξη από ειδικούς ακόμα και εξ αποστάσεως, ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε ατόμου.

Η εφαρμογή της εξ αποστάσεως σύγχρονης εκπαίδευσης προϋποθέτει την πρόσβαση στο διαδίκτυο για όλους τους εμπλεκόμενους στα μαθήματα και για μαθητές/τριες και για εκπαιδευτικούς. Δεδομένης της αύξησης της τηλεργασίας, γίνεται αντιληπτό ότι υπάρχουν ταυτόχρονες ανάγκες για εκπαίδευση, εργασία αλλά

και για ψυχαγωγία και ενημέρωση. Επακόλουθο είναι να απαιτείται πλήθος υπολογιστών με σύνδεση στο διαδίκτυο και επαρκή τεχνικά μέσα, ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες κάθε μέλους. Εκτός από το πλήθος των υπολογιστών όμως, απαιτείται και πλήθος ιδιωτικών χώρων στο σπίτι κάθε οικογένειας, καθώς οι ώρες της εργασίας με την εκπαίδευση των παιδιών συμπίπτουν και αυτό καθιστά δύσκολη την εφαρμογή της. Για αυτό θα πρέπει να εξασφαλίζονται οι κατάλληλες υποδομές, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν όλοι στις απαιτήσεις της τηλεεκπαίδευσης.

Είναι εξίσου βασικό να υπάρχει ενσυναίσθηση μεταξύ όλων. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να βάζουν νοερά τον εαυτό τους στη θέση των μαθητών/τριών και των γονιών, προκειμένου να κατανοούν τη θέση τους και να μπορούν να προσφέρουν χρόνο για την μετάβαση τους στα νέα εκπαιδευτικά δεδομένα αλλά και στήριξη. Από την άλλη μεριά το ίδιο θα πρέπει να κάνουν και οι γονείς, βάζοντας τον εαυτό τους στη θέση των παιδιών αλλά και των νηπιαγωγών. Έτσι θα καταλάβουν τις ανάγκες των παιδιών τους και θα μπορέσουν να τα υποστηρίξουν. Θα καταλάβουν επίσης και την θέση των εκπαιδευτικών, οι οποίοι ξαφνικά έχουν κληθεί να αντιμετωπίσουν μια πρωτόγνωρη κατάσταση, χωρίς απαραίτητες γνώσεις σε ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης και χωρίς απαραίτητο χρόνο προκειμένου να σχεδιάσουν κατάλληλα μια εκπαιδευτική διαδικασία, η οποία θα μπορεί να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στα δεδομένα. Για αυτό τον λόγο είναι απαραίτητη η επικοινωνία ανάμεσα σε εκπαιδευτικό και οικογένεια, ώστε να ζητούν βοήθεια ο ένας από τον άλλον για την επίτευξη του κοινού τους στόχου.

Φυσικά υπάρχουν πρακτικά προβλήματα. Ένα από αυτά είναι η φύλαξη των παιδιών των οποίων οι γονείς εργάζονται τις ώρες της τηλεεκπαίδευσης ή εργάζονται στο σπίτι παράλληλα με τις ώρες που γίνεται η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ή δεν διαθέτουν τα απαραίτητα εργαλεία. Κάποια εκ των προβλημάτων υπάρχει δυνατότητα να λυθούν, ενώ κάποια άλλα όχι. Για παράδειγμα για την έλλειψη τεχνολογικό υλικού, έγινε προσπάθεια από το κράτος για την εξασφάλιση εξοπλισμού στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει οικονομική δυνατότητα. Παρά τις δυσκολίες η τηλεεκπαίδευση φαίνεται να είναι η μόνη λύση, μέχρι να επανέλθει η δια ζώσης εκπαίδευση. Μπορεί να εφαρμοστεί, όπως και στις μεγαλύτερες ηλικίες, αλλά για να γίνει αποδοτική χρειάζεται κατάλληλα ηλεκτρονικά μέσα.

1.4 Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΑΘΗΣΗ

Έχει σημειωθεί πρόοδος στην εκπαίδευση με τη βοήθεια των τεχνολογικών μέσων. Η τεχνολογική εκπαίδευση έχει αρχίσει να ορίζεται έως ένα βαθμό και σιγά σιγά εμφανίζονται τα στοιχεία της τεχνολογικής παιδείας. Σκοπός της ψηφιακής εκπαίδευσης είναι να προωθήσει την ενεργό μάθηση, καθώς η εμπειρία η μαθησιακή εξαρτάται περισσότερο από τις πρακτικές διδασκαλίας και τις στάσεις των εκπαιδευτικών και των γονέων για την εκπαιδευτική χρήση τους, παρά από τις ίδιες τις ψηφιακές εφαρμογές και τις συσκευές. Οι γονείς σε περίοδο πανδημίας βιώνουν τον νέο τύπο εκπαίδευσης άμεσα, καθώς στη νηπιακή ηλικία είναι απαραίτητο να παρευρίσκονται στο χώρο διεξαγωγής των ηλεκτρονικών μαθημάτων, προκειμένου να βοηθήσουν σε κάποια πρακτικά θέματα.

Αρχικά οι γονείς εκτιμούν την αξία των ψηφιακών συσκευών και χαίρονται με την εξοικείωση των παιδιών. Αντιδρούν θετικά στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών από τα παιδιά, θεωρώντας ότι πρέπει να εξασκηθούν ώστε να αποκτήσουν δεξιότητες (Dong, Cao, Li, 2020). Η εκπαίδευση των παιδιών για τη σωστή χρήση των υπολογιστών από μικρή ηλικία είναι εξαιρετικά σημαντική, καθώς μπορούν να εξελιχθούν κερδίζοντας ευκαιρίες σε μελλοντικό χρόνο, σε πολλά επίπεδα. Ένα ειδικά διαμορφωμένο ψηφιακό περιβάλλον για τα νήπια μπορεί να προσφέρει γνώσεις για την εξέλιξη της τεχνολογίας. Μια οργανωμένη διαδικτυακή εκμάθηση θα μπορούσε να βοηθήσει στην γλωσσική ανάπτυξη, στον αλφαριθμητισμό μέχρι και στην απόκτηση επιστημονικών γνώσεων. Φυσικά αυτό θα μπορούσε να γίνει εφικτό μόνο αν σε κάθε δραστηριότητα που σχεδιάζεται λαμβάνονται υπόψη οι δυνατότητες των παιδιών, οι ιδιαιτερότητες τους, οι αδυναμίες και φυσικά τα υλικά που διαθέτουν και οι συνθήκες που επικρατούν στο οικογενειακό περιβάλλον, διότι σε τέτοιες περιπτώσεις η οικογένεια συμβάλλει στην επιτυχία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Γενικότερα οι γονείς των οποίων τα παιδιά χρησιμοποιούσαν νωρίτερα ηλεκτρονικές συσκευές, αντιλαμβάνονται λιγότερο αρνητικά την χρήση τους και έχουν θετικότερη στάση στη χρήση των ηλεκτρονικών συσκευών για μαθησιακούς σκοπούς (Campos, Vieira, 2021). Η εισαγωγή στις καινοτόμες τεχνολογίες στον εκπαιδευτικό τομέα θα πρέπει να είναι σταδιακή και οι προσδοκίες να μην είναι ιδιαίτερα υψηλές ώστε να επιτυγχάνονται ρεαλιστικά αποτελέσματα. Είναι σημαντικό τα παιδιά να εξασκούν τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας και οι γονείς να δείξουν εμπιστοσύνη στις ικανότητες των παιδιών τους, ενθαρρύνοντας τους. Αναγνωρίζουν ότι τα πολυμέσα βοηθούν να ενισχύσουν τα κίνητρα των παιδιών τους για τη μάθηση και συμβάλλουν στην δημιουργία μεγαλύτερης ευελιξίας στη σκέψη των παιδιών.

Όμως οι κίνδυνοι που επιφυλάσσει το διαδίκτυο είναι ευρέως γνωστοί. Έτσι οι γονείς ανησυχούν για την ποιότητα της χρήσης του, ειδικά χωρίς την επίβλεψη τους. Μεγάλη σύγχυση προκαλεί η χρήση των κινητών συσκευών, καθώς φοβούνται για τις επιπτώσεις που μπορούν να έχουν στα παιδιά τους. Θέτουν όρια για το πόσο συχνά θα τα χρησιμοποιούν τα παιδιά ακόμα και υπό την επίβλεψη τους. Ο φόβος τους για τις επιπτώσεις που μπορεί να έχουν στα παιδιά, είναι και ο λόγος που προβάλλουν τόσο έντονη ανησυχία και αντίσταση για το θέμα. (Lau, Lee, 2020) Από τις πιο κρίσιμες ανησυχίες είναι η καθυστέρηση στην κοινωνική ανάπτυξη που μπορεί να προκληθεί από την προσκόλληση στις οθόνες, η καταπόνηση της σωματικής υγείας λόγω της καθιστικής ζωής που συντροφεύει την ενασχόληση με το διαδίκτυο και κυρίως η βλάβη στην όραση που ακολουθεί την πολύωρη έκθεση στις οθόνες.

Με την επιστροφή στην δια ζώσης εκπαίδευση θα υπάρχουν δεδομένα τα οποία θα διαφέρουν με πριν. Η αποστασιοποίηση από το κοινωνικό σύνολο θα έχει αφήσει το στίγμα της σε έναν νέο τύπο συμβίωσης μεταξύ των ανθρώπων επηρεάζοντας πιθανότατα τις κοινωνικές σχέσεις. Από την άλλη η κατάσταση που βιώνουμε θα επηρεάσει τον τρόπο σκέψης μας, ενδεχομένως να διαχειριστούμε διαφορετικά πολλές καταστάσεις που πριν μπορεί να προσπερνούσαμε, ενσωματώνοντας τες στην καθημερινότητα μας. Ακόμη οι εκπαιδευτικοί θα κληθούν να ενσωματώσουν στην εκπαιδευτική διαδικασία όσα έμαθαν και όσα βίωσαν. Από την άλλη μεριά οι γονείς έχοντας και οι ίδιοι βιώσει την πανδημία θα είναι πιο δεκτικοί στις εκπαιδευτικές πρακτικές και στις απαιτήσεις που έχουν αναδυθεί στη νέα πραγματικότητα, όπως είναι

τα αχαρτογράφητα γεγονότα. Η εκπαιδευτική πολιτική, τα παιδαγωγικά τμήματα και η ακαδημαϊκή κοινότητα θα πρέπει να σχεδιάσουν μια μετάβαση όχι στον προηγούμενο τύπο μάθησης που γνωρίζαμε, αλλά σε ένα νέο σχεδιασμένο διερευνητικό τύπο μάθησης.

1.5 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Η παιδική ηλικία είναι η σημαντικότερη ηλικία για την ανάπτυξη δεξιοτήτων, την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη αλλά και την γνωστική ωρίμανση. Σε αυτή την ηλικία ορίζονται τα θεμέλια για τις βασικές αρχές συμπεριφοράς. Η διακοπή των σχολείων και η περιορισμένη επικοινωνία με το κοινωνικό περιβάλλον είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν περισσότερο την ψυχοσύνθεση των παιδιών και οδηγούν στην εκδήλωση συμπτωμάτων ψυχολογικών επιπτώσεων (Campos, Vieira, 2021).

Τα παιδιά της νηπιακής ηλικίας κατακλύζονται από πολλά διαφορετικά συναισθήματα, τα οποία εκφράζουν μέσα από την συμπεριφορά τους, χαρά, φόβο, λύπη, ζήλια, θυμό. Τα παιδιά 4-6 ετών χρειάζονται μία σειρά από συγκεκριμένες στρατηγικές για να μπορέσουν να εκφραστούν και να είναι σε θέση να διαχειρίζονται μόνοι τους τα συναισθήματα τους, καθώς βιώνουν σημαντικές συναισθηματικές μεταβολές. Το περιβάλλον του νηπιαγωγείου είναι κατάλληλα διαμορφωμένο ώστε να καλλιεργήσει στο παιδί δεξιότητες που θα το βοηθήσουν να διαχειρίζεται τα συναισθήματα του, να παίρνει αποφάσεις και να δημιουργεί διαπροσωπικές σχέσεις. Τα παιδιά αναπτύσσονται συναισθηματικά, όταν είναι ικανά να φτιάξουν ασφαλείς σχέσεις με τους συνομηλίκους τους και με τους ενήλικες, να λαμβάνουν γνώσεις στο οικογενειακό και κοινωνικό πλαίσιο και φυσικά να εκφράζουν τα συναισθήματά τους με τρόπους που είναι κοινωνικά αποδεκτοί. Με αυτό τον τρόπο καταφέρνουν να εμπιστεύονται τον εαυτό τους και να αποκτούν ένα κομμάτι αυτονομίας, ενώ το αντίστροφο οδηγεί στην εμπόδιση της ένταξης τους στο οικογενειακό, σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον. Τα συναισθηματικά προβλήματα έχουν την πιθανότητα να ακολουθήσουν τα παιδιά στη διάρκεια της εφηβείας και ίσως να τα οδηγήσουν σε παραβατικές συμπεριφορές. Οι κοινωνικές και συναισθηματικές ικανότητες είναι εξαιρετικά σημαντικές για την επιτυχία των παιδιών σε διάφορα περιβάλλοντα, καθώς και αργότερα στην ενηλικίωσή τους.

Ο πολύμηνος εγκλεισμός έχει επηρεάσει την ψυχολογία κάθε ατόμου. Οι συνέπειες στα παιδιά αυξάνονται όλο και περισσότερο, καθώς σε συνδυασμό με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και την πίεση που νιώθουν, δεν μπορούν να διαχειριστούν τα συναισθήματα τους. Τα ποσοστά της κατάθλιψης σε αυτές τις ηλικίες έχουν αυξηθεί τον τελευταίο καιρό, εξαιτίας της κοινωνικής απομόνωσης. Κρατάει τα παιδιά μακριά από αγαπημένα πρόσωπα και συνήθειες, προκαλώντας τους αναστάτωση. Τα νήπια συχνά δεν έχουν την αίσθηση το χρόνου, για αυτό οι συνήθειες που διαδέχονται η μια την άλλη τους καθησυχάζουν. Κάτι τέτοιο δεν υφίσταται σε καιρούς καραντίνας με αποτέλεσμα να προκαλείται σύγχυση. Η απουσία του σχολείου και των εξωσχολικών δραστηριοτήτων οδήγησε πολλά παιδιά στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, βιντεοπαιχνιδιών, δημιουργώντας έτσι έναν πιθανό μελλοντικό εθισμό, καθώς σε αυτό

τον τομέα προστίθενται και οι ώρες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Σε αυτό προστίθεται και η έλλειψη συχνής φυσικής επαφής με φίλους και συνομηλίκους. Το εκπαιδευτικό περιβάλλον δεν προσφέρει μόνο μάθηση αλλά και αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών, συνιστώντας ένα αξιόλογο παράγοντα κοινωνικοποίησης των παιδιών. Για αυτό τον λόγο η αντικατάσταση της φυσικής παρουσίας από τις ψηφιακές οθόνες πιθανότατα να επιφέρει ανασφάλεια, ντροπή, δισταγμό αλλά και φόβο για την μελλοντική αλληλεπίδραση με τους φίλους του.

Πολλά παιδιά αρνιούνται να βγουν σε εξωτερικούς χώρους για παιχνίδι και επιλέγουν να παίζουν απομονωμένα στο δωμάτιο τους. Δείχνουν να βαριούνται και να αδιαφορούν για την κοινωνική τους αλληλεπίδραση, έχοντας αποδεχτεί τον εγκλεισμό. Ο εκνευρισμός γίνεται όλο και πιο έντονος και συχνά οι γονείς παρατηρούν συμπεριφορές τις οποίες δεν συνήθιζε να έχει παλιότερα το παιδί τους, γίνονται συνεχόμενες συγκρούσεις ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας και η οργή αυξάνεται. Επιπρόσθετα συχνά εμφανίζονται διαταραχές στον ύπνο των παιδιών, όπως ο διακοπτόμενος ύπνος ή το ξύπνημα με κλάματα τις νυχτερινές ώρες. Ακόμα σε πολλά παιδιά αυξάνεται το βάρος ή και αλλάζουν οι διατροφικές συνήθειες, με μείωση ή αύξηση της όρεξης για φαγητό. Έτσι το παιδί δεν έχει πλέον ενδιαφέρον για τα εξ αποστάσεως μαθήματα. Οι γονείς μπορούν συνειδητά να αφιερώνουν χρόνο για παιχνίδι στα παιδιά τους, μπορούν να βάλουν όρια στη χρήση των οθονών, δίνοντας οδηγίες. Για να μην ανησυχούν για την έκθεση στο περιεχόμενο του διαδικτύου, είναι ωφέλιμο να προηγηθεί μια συζήτηση σχετικά με το πώς θα πρέπει να το χρησιμοποιούν με υπευθυνότητα και ασφάλεια. Έτσι πιθανότατα να συναποφασίσουν και για ορισμένα θέματα που αφορούν την χρήση του, όπως είναι η διάρκεια και η συχνότητα.

Το φάσμα των ψυχολογικών επιπτώσεων από την τηλεεκπαίδευση και την καραντίνα είναι τεράστιο με πολλά συμπτώματα μετατραυματικού στρες, τα οποία αποδεικνύονται συνήθως μακροχρόνια. Η καραντίνα είναι μια απομονωτική εμπειρία, που τα αποτελέσματα της θα εξακολουθούν να εντοπίζονται και μετά από αρκετό καιρό. Η ανησυχία που προκαλείται δείχνει ότι πρέπει να ληφθούν ορισμένα μέτρα, κατά τη διάρκεια της, ώστε να περιοριστούν αυτές οι επιπτώσεις όσο το δυνατόν περισσότερο. Τα άτομα που βιώνουν συνθήκες εγκλεισμού αντιμετωπίζουν υψηλό επίπεδο φόβου σχετικά με την μόλυνση άλλων και κατά επέκταση με την μόλυνση των ίδιων. Είναι πιο ευάλωτοι σε καταστροφικές ερμηνείες των συνθηκών και για αυτό χρειάζεται να ενημερώνονται από σαφείς πληροφορίες, που τεκμηριώνουν με ακρίβεια τους λόγους για τους οποίους για τους οποίους εφαρμόζεται ο εγκλεισμός και ιδιαίτερα σχετικά με την διάρκεια του. Η περίοδος αυτή θα πρέπει να διαρκεί όσο γίνεται λιγότερο, ανάλογα πάντα με την περίπτωση και τις οδηγίες από τους ειδικούς (Kim, 2020). Οι αλλαγές σχετικά με αυτήν μπορούν να οδηγήσουν σε σοβαρές ψυχολογικές επιπτώσεις.

Κυρίως στα παιδιά που είχαν προηγούμενη ψυχοπαθολογία πριν την πανδημία, αυξάνονται τα αγχώδη και καταθλιπτικά συμπτώματα. Για τα παιδιά με αυτισμό ή άλλα σοβαρές ιδιαιτερότητες τα ειδικά σχολεία λειτούργησαν κανονικά και δεν έκλεισαν όπως όλες οι υπόλοιπες εκπαιδευτικές βαθμίδες, ωστόσο τα απογευματινά προγράμματα εκπαίδευσης δεν λειτούργησαν και έτσι υπήρχε και σε αυτούς αλλαγή στο πρόγραμμα τους. Για τα συγκεκριμένα άτομα και τις οικογένειες τους η καθημερινότητα δεν ήταν εύκολη και πριν την εμφάνιση της πανδημίας, αλλά αυτή η

περίοδος πρόσθεσε και επιπλέον βάρος. Η επαναλαμβανόμενη καθημερινότητα και το καθορισμένο πρόγραμμα είναι εξαιρετικά απαραίτητα για αυτά τα παιδιά, χωρίς αυτό δημιουργείται άγχος το οποίο καταλήγει σε κρίσεις ανησυχίας και επιθετικότητας. Στον πρώτο καιρό της καραντίνας δεν υπήρξαν αιτήματα για ψυχολογική και ψυχιατρική βοήθεια, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι οικογένειες προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν μόνοι τους τις δυσκολίες που εμφανίζονται. Σχετικά όμως με την συνεχή απομόνωση των παιδιών, το αποτέλεσμα της είναι να διογκώνονται τα προβλήματα για τα οποία θα χρειαστεί αργότερα αρκετός χρόνος για να αντιμετωπιστούν και πολύ βοήθεια όχι μόνο από ενδοοικογενειακούς παράγοντες αλλά και ειδικούς ψυχικής υγείας που ειδικεύονται σε τέτοια θέματα.

Η διαχείριση των συναισθημάτων που προκαλεί η νέα πραγματικότητα είναι αρκετά δύσκολη. Σε αυτή την προσπάθεια, ο ρόλος των γονέων είναι σημαντικός, προκειμένου να στηρίξουν τα παιδιά και να μπορέσουν να τα αποφορτίσουν από την πίεση που νιώθουν (Fraklin, 2015). Είναι σημαντικό να συνδεθούν στενά με τα παιδιά τους, ώστε να καταλάβουν τις ανάγκες τους και τα συναισθηματικά αδιέξοδα που νιώθουν. Είναι εύλογο να εξηγήσουν στα παιδιά και να τους αποδείξουν ότι είναι διαθέσιμοι για να τους ακούσουν και να τους βοηθήσουν να αντιμετωπίσουν μαζί τους προβληματισμούς τους. Ακόμα πολύ σημαντικός είναι ο τρόπος με τον οποίο θα επιστρέψουν στην καθημερινότητα μετά το τέλος της πανδημίας του Covid- 19. Η μετάβαση θα πρέπει να είναι σταδιακή, καθώς τα παιδιά αντιμετωπίζουν διαφορετικά τις αλλαγές στην ρουτίνα τους και χρειάζονται χρόνο για να προσαρμοστούν.

Γενικότερα τα τεχνολογικά μέσα τείνουν να γίνουν κύρια τάση στην εκπαίδευση και να χρησιμοποιηθούν σε διάφορους τομείς όπως για να αναπτυχθεί το υλικό των μαθημάτων, για την κοινή χρήση του περιεχομένου, επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικών και παιδιών. Το πρόβλημα με αυτό τον τύπο εκπαίδευσης είναι ότι υπάρχει δυσκολία στο να παρατηρηθεί η απόδοση των μαθητών, οδηγώντας σε σύγχυση. Τα τεχνολογικά μέσα δεν βοηθούν τους εκπαιδευτικούς να δουν με ευκολία την πιθανή εξέλιξη των μαθητών/τριών εξαιτίας της φύσης τους, κάτι που με την φυσική παρουσία γινόταν με περισσότερη ευκολία και μπορούσαν με την ίδια ευκολία να εντοπιστούν οι αδυναμίες προκειμένου να αντιμετωπιστούν.. Επίσης σημαντική επίπτωση που υπάρχει πιθανότητα να εμφανιστεί, είναι η απόσπαση της προσοχής των παιδιών. (Lau, Lee, 2020) Η προσοχή τους αποσπάται ευκολότερα σε σχέση με μεγαλύτερες ηλικίες και τα τεχνολογικά μέσα είναι από τους ευκολότερους τρόπους να επιτευχθεί αυτό.

Το εκπαιδευτικό σύστημα λοιπόν, δεν θα πρέπει να επικεντρώνεται, σε τέτοιες περιπτώσεις, μόνο στην ολοκλήρωση του προγράμματος σπουδών, αλλά πρέπει να ορίσει ψυχολόγους, θεραπευτές και κοινωνιολόγους ως απαραίτητο μέρος της εκπαίδευσης σε καιρούς κρίσης, προκειμένου να στεφθεί με επιτυχία η εκπαιδευτική διαδικασία. Η σχέση ανάμεσα σε κοινωνία και τεχνολογία περνά σε μια νέα εποχή ανάπτυξης, όπως ακριβώς και η σχέση εκπαίδευσης και τεχνολογίας, που πρωταγωνιστούν στην περίοδο της πανδημίας του Covid-19. Για τις μικρότερες ηλικίες ο συνδυασμός τεχνολογίας και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με την ψυχολογική υποστήριξη, είναι μάλλον η αποτελεσματικότερη μέθοδος αντιμετώπισης σε καιρούς κρίσης.

2. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνηθούν οι απόψεις των γονέων σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των νηπίων, στην εποχή της πανδημίας του Covid-19. Η φοιτήτρια-ερευνήτρια έχοντας βιώσει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση από την δική της οπτική γωνία και έχοντας αφιερώσει τις σπουδές της στην νηπιακή ηλικία, θέλησε να ερευνήσει τις απόψεις των γονέων σχετικά με τον νέο τύπο εκπαίδευσης, συγκεκριμένα στο νηπιαγωγείο. Έναυσμα αποτέλεσε η περίοδος του εγκλεισμού, όπου βλέποντας εκ πείρας πώς επηρεάζει την εκπαίδευση στην δική της ηλικιακή ομάδα, αποφάσισε να μελετήσει το πώς επηρεάζει και την εκπαίδευση στην ηλικιακή ομάδα των παιδιών του νηπιαγωγείου, μέσω των απόψεων των οικογενειών.

2.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Τα δεδομένα συλλέχτηκαν και αναλύθηκαν ως εξής:

1. Μέθοδος συλλογής των δεδομένων: Για την συλλογή των δεδομένων, επιλέχθηκαν ανοιχτές και κλειστές ερωτήσεις συνεντεύξεων. Οι ερωτήσεις αφορούσαν την θεματική της εργασίας. Σε αυτές προστέθηκαν και άλλες ερωτήσεις γέφυρα, ανάλογα με την εξέλιξη της κάθε συνέντευξης.
2. Μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων: Η ανάλυση του περιεχομένου προσεγγίστηκε με βάση ένα σύστημα κατηγοριών, που έχει σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε τα στοιχεία που προκύπτουν να αφορούν συγκεκριμένες πλευρές του περιεχομένου. Κάθε ερώτηση αντιστοιχούσε στην αντίστοιχη κατηγορία.

Η εργασία αναφέρεται σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021, δηλαδή κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Επιλέχθηκε η έρευνα με ανοιχτές και κλειστές ερωτήσεις συνεντεύξεων, ως ερευνητική μέθοδος, καθώς λόγω των συνθηκών αποτέλεσε μονόδρομο για την εξασφάλιση της ασφάλειας των συμμετεχόντων. Πραγματοποιήθηκε από προπτυχιακή φοιτήτρια του πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών. Επεξεργάζεται ένα συγκεκριμένο ζήτημα και προσπαθεί να προσεγγίσει ένα πρόβλημα από μια ακριβή οπτική γωνία. Πραγματοποιήθηκε με σκοπό την συγκέντρωση πληροφοριών για τις απόψεις που αφορούν το θέμα που ερευνάται. Η έρευνα αφορά τον χώρο της εκπαίδευσης και ερευνά μια εκπαιδευτική κατάσταση, κατά τη διάρκεια μιας

συγκεκριμένης εποχής, με σκοπό την προβολή των απόψεων των γονέων για την τηλεκατάρτιση, στην εποχή της πανδημίας του Covid-19. Ο στόχος του προγράμματος έρευνας είναι η βελτίωση της κατανόησης των απόψεων των γονέων για το έργο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, των παιδιών του νηπιαγωγείου. Στην περίπτωση της παρούσας εργασίας το πρόβλημα προκύπτει από την δυσκολία που αντιμετωπίζει ο τομέας της εκπαίδευσης, καθιερώνοντας την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και συγκεκριμένα τα ηλεκτρονικά μαθήματα, σε όλες τις βαθμίδες, εξαιτίας των πρωτόγνωρων συνθηκών του Covid-19 (Λιοναράκης, 2001). Η εργασία αφορά την νηπιακή ηλικία. Προκειμένου να διασφαλιστεί η εγκυρότητα της έρευνας, πραγματοποιήθηκε ανασκόπηση σε σχετική βιβλιογραφία, χρησιμοποιήθηκε αντιπροσωπευτικό δείγμα, επιλέχθηκε η κατάλληλη μέθοδος και επιλέχθηκαν τα σωστά εργαλεία. Χρησιμοποιήθηκαν δύο διαφορετικές μέθοδοι για την συγκέντρωση των δεδομένων, πρώτα οι συνεντεύξεις και έπειτα το ημερολόγιο. Για να είναι η μελέτη ακριβής, οι πληροφορίες προέρχονται από διάφορες πηγές. Έτσι η ερευνήτρια επιδιώκει να αναπτύξει μια αξιόπιστη αναφορά.

Για την επεξεργασία και ανάλυση του πρωτογενούς ερευνητικού υλικού, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου (content analysis). Η συγκεκριμένη ανάλυση του περιεχομένου θέτει ερωτήματα, τα οποία προσεγγίζονται με βάση ένα σύστημα κατηγοριών, που έχει σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε τα στοιχεία που προκύπτουν να αφορούν συγκεκριμένες πλευρές του περιεχομένου. Χαρακτηριστικά της ανάλυσης του περιεχομένου είναι:

1. Να δημιουργήσει αντικειμενικά δεδομένα.
2. Να μπορούν να αναλυθούν ποιοτικά.
3. Να χαρακτηρίζονται ως σημαντικά για την θεωρία.
4. Να μπορούν να γενικευθούν.

Μειονέκτημα της παρούσας μεθόδου θεωρείται η τηλεφωνική διεξαγωγή της συνέντευξης, καθώς αν είχε πραγματοποιηθεί δια ζώσης, η ερευνήτρια θα μπορούσε να αντλήσει περισσότερες πληροφορίες από τα λεγόμενα, τις κινήσεις και τις εκφράσεις των πληροφορητών. Λόγω όμως των πρωτόγνωρων συνθηκών και των επιβαλλόμενων μέτρων κάτι τέτοιο δεν κατέστη δυνατό.

2.2 ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/ΟΥΣΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Στην έρευνα πήραν μέρος δέκα γονείς, μητέρες καθώς αυτές ασχολούνται περισσότερο με την εκπαίδευση των παιδιών. Οι οικογένειες διέμεναν σε πόλη και είχαν τουλάχιστον ένα παιδί που φοιτούσε στο νηπιαγωγείο τη σχολική χρονιά 2020-2021, δηλαδή κατά την περίοδο της πανδημίας. Συγκεκριμένα πέντε νήπια φοιτούσαν στα προνήπια (ήταν η πρώτη τους χρονιά στο νηπιαγωγείο) και πέντε νήπια, στα μεγάλα νήπια (ήταν η δεύτερη χρονιά στο νηπιαγωγείο). Από αυτά τα πέντε ήταν κορίτσια και τα άλλα πέντε αγόρια. Από το σύνολο τα τρία παιδιά ήταν 4,5 ετών, τα τέσσερα παιδιά 5 ετών, τα δύο ήταν 5,5 ετών και το ένα παιδί 6 ετών. Ανεξαιρέτως, όλα είχαν προηγούμενη εμπειρία σε παιδικό σταθμό. Σχεδόν όλα είχαν εμπειρία δύο

χρόνων και μονάχα ένα είχε ένα χρόνο. Επίσης η ερευνήτρια προσπάθησε να απαντήσει στα ερωτήματα της συνέντευξης της έρευνας, χρησιμοποιώντας την προσωπική της άποψη και σκέψη. Αυτό έγινε για να αντιληφθεί την δυσκολία των ερωτήσεων και να μπει στη θέση των μαμάδων, προκειμένου να καταλάβει την δική τους οπτική.

2.3 ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η έρευνα έγινε από την φοιτήτρια-ερευνήτρια και χρησιμοποιήθηκαν τα παρακάτω εργαλεία για την προσέγγιση και ανάλυση των δεδομένων:

1. Ημερολόγιο έρευνας, το οποίο τηρήθηκε από την φοιτήτρια κατά την διάρκεια της, για να καταγραφούν τα δεδομένα από τις συνεντεύξεις των γονέων, αλλά και οι προσωπικές απόψεις και σκέψεις.
2. Οδηγός συνέντευξης για την διερεύνηση των απόψεων των γονέων σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των παιδιών του νηπιαγωγείου, κατά τη διάρκεια της περιόδου του Covid-19. Ο οδηγός απαρτιζόταν από 24 ερωτήσεις. Εξ αυτών οι 15 ήταν ανοιχτού τύπου, ενώ οι 9 ερωτήσεις ήταν κλειστού τύπου. Οι ερωτήσεις αφορούσαν τις αντιδράσεις των παιδιών απέναντι στην τηλεκπαίδευση, τα θετικά- τα αρνητικά και τα προβλήματα της τηλεκπαίδευσης και τέλος την συμβολή των γονέων στα ηλεκτρονικά μαθήματα και στην καινούργια καθημερινότητα.

2.4 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η έρευνα εφαρμόστηκε τους χειμερινούς μήνες του έτους 2020- 2021, δηλαδή κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Λόγω των περιοριστικών μέτρων για την προφύλαξη από την διασπορά του Covid- 19, οι συνεντεύξεις έγιναν εξ αποστάσεως και ηχογραφήθηκαν με την συναίνεση των συμμετεχόντων. Έτσι προηγήθηκε επικοινωνία με τις οικογένειες με σκοπό να ενημερωθούν για το θέμα της έρευνας, τον σκοπό της και να οριστεί τηλεφωνικό ραντεβού για την διεξαγωγή της συνέντευξης. Στην πρώτη επικοινωνία παρατηρήθηκε και αν οι οικογένειες πληρούσαν τις προϋποθέσεις ώστε να συμμετέχουν στην έρευνα. Εάν δηλαδή είχαν παιδί στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, συγκεκριμένα στο νηπιαγωγείο και αν παρακολουθούσε τηλεκπαίδευση. Έπειτα υπήρξε η ενημέρωση για την ανωνυμία τους, καθώς τα στοιχεία τους δεν χρησιμοποιήθηκαν σε κανένα σημείο της έρευνας και για την ηχογράφιση των συνεντεύξεων προκειμένου έπειτα να γίνει η απομαγνητοφώνηση και η ανάλυση των πληροφοριών. Στη συνέχεια πριν την έναρξη της συνέντευξης υπήρχε προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα φιλικό κλίμα αποδοχής, ώστε να μπορέσουν να μπορέσουν να ξεκλειδώσουν τις σκέψεις τους και να εκφραστούν ευκολότερα. Μετά από το εισαγωγικό κομμάτι ακολουθούσαν οι ερωτήσεις. Η συνέντευξη ήταν ημιδομημένη. Η ερευνήτρια κατά την διάρκεια της έρευνας έθετε συμπληρωματικές ερωτήσεις ή αλλιώς ερωτήσεις- γέφυρα, ανάλογα με την εξέλιξη και το ενδιαφέρον της συνέντευξης. Μετά το τέλος ευχαριστούσε τους συνομιλητές της.

2.5 ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Οι γονείς έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για το θέμα των ερωτήσεων της συνέντευξης από την πρώτη κιόλας επικοινωνία μαζί τους. Φάνηκε να είχαν καταπιεστεί από τα νέα δεδομένα και η συνέντευξη να ήταν ένας τρόπος να απελευθερώσουν τις σκέψεις τους για το θέμα. Πολλές φορές ο παρορμητισμός του λόγου οδηγούσε τη συζήτηση και στα υπόλοιπα παιδιά κάθε οικογένειας, προβάλλοντας με αυτό τον τρόπο πληροφορίες για το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον, για τις συνθήκες διαβίωσης κάθε οικογένειας αλλά και κατά επέκταση για τις συνθήκες που υπάρχουν στις υπόλοιπες εκπαιδευτικές βαθμίδες .

2.6 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην παρούσα μελέτη ως μονάδα ανάλυσης και περιεχομένου και μεθοδολογικής στρατηγικής χρησιμοποιήθηκε το κείμενο. Για να συγκροτηθεί το κείμενο αξιοποιήθηκε υλικό από δέκα συνεντεύξεις, από το οποίο προέκυψαν και οι κατηγορίες. Η εξαγωγή των κατηγοριών έγινε με αυστηρό τρόπο ώστε να μην υπάρχει μεροληψία και είναι πλήρως συνδεδεμένες με τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας, που έχουν τεθεί από τον ερευνητή. Για αυτό μέσα από την μελέτη της βιβλιογραφίας και των συνεντεύξεων προέκυψαν τρεις κατηγορίες, οι οποίες παρουσιάζονται στο παρόν κείμενο.

Οι κατηγορίες αυτές είναι:

1. Η αντίδραση των νηπίων στα ηλεκτρονικά μαθήματα.
2. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των ηλεκτρονικών μαθημάτων στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.
3. Η συνεισφορά των γονέων στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Πρώτα έγινε μια γενική έρευνα στις συνεντεύξεις με σκοπό να επιβεβαιωθούν οι κατηγορίες της έρευνας. Το υλικό δουλεύθηκε από την ίδια την ερευνητήτρια, η οποία ταξινόμησε την κάθε ερώτηση των συνεντεύξεων σε κάθε κατηγορία που την αφορά. Έπειτα όλες οι απαντήσεις αναλύθηκαν ξεχωριστά, ώστε να καταταχθούν στο κείμενο που αφορά την κατάλληλη κατηγορία με την οποία σχετίζονται, σύμφωνα πάντα με το θέμα που διερευνάται.

3. ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1 Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ ΣΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Σε αυτή την κατηγορία ερευνάται ποια είναι η αντίδραση των νηπίων στα ηλεκτρονικά μαθήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (τα ονόματα παντού είναι

ψευδώνυμα, προκειμένου να τηρηθεί η ανωνυμία των συμμετεχόντων και η προστασία προσωπικών δεδομένων) .

Σύμφωνα με το υλικό των συνεντεύξεων τα ηλεκτρονικά μαθήματα σε πρώτο στάδιο δεν μπόρεσαν να τα συνηθίσουν εύκολα, όπως αναφέρουν οι γονείς, τα παιδιά δυσκολεύτηκαν να προσαρμοστούν σε αυτά τα νέα δεδομένα, γεγονός που απαιτούσε την ουσιαστική συμβολή από τους γονείς ώστε να βοηθήσουν με την πάροδο του χρόνου να γίνουν ευκολότερα αποδεκτά από τα παιδιά του νηπιαγωγείου. Πολύ λίγοι αναφέρουν ότι το παιδί συνήθισε αμέσως την νέα καθημερινότητα χωρίς κανένα απολύτως πρόβλημα, ενώ οι περισσότεροι υποστηρίζουν ότι δυσκολεύτηκαν τον πρώτο καιρό και χρειάστηκε ένα διάστημα προσαρμογής.

- Όχι και πολύ εύκολα, δεν ήθελε στην αρχή αλλά ακόμα ρωτάει πότε θα πάει κανονικά, δηλαδή και τώρα δεν της αρέσουν αυτά τα μαθήματα, προτιμάει από κοντά. (*Αρτεμης, μητέρα 3^{ων} παιδιών, 1 κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 7*)
- Εε όχι πολύ εύκολα, στην αρχή ζοριστήκαμε δεν ήθελε να κάτσει έφευγε, έπαιζε. (*Αθηνά, μητέρα 3^{ων} παιδιών, 1 αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 1*)

Ενώ υπάρχουν και αυτοί που αναφέρουν πως ακόμα και τώρα το παιδί τους δεν μπορεί να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα.

- Όχι, ακόμα και τώρα νομίζω δεν μπορεί να προσαρμοστεί. Δεν κάθεται φεύγει ξαναγυρνάει, παίζει είναι πολύ δύσκολο. (*Ξένια, μητέρα 3^{ων} παιδιών, 1 κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 5*)

Ομόφωνα το δείγμα ανέφερε ότι όλα τα παιδιά δεν αντέδρασαν θετικά σε αυτό το είδος εκπαίδευσης, κουράζονται με αυτή την μέθοδο διδασκαλίας και επιθυμούν όλο και περισσότερο την δια ζώσης επικοινωνία τόσο με τους συμμαθητές του όσο και με την νηπιαγωγό, καταλήγοντας να αντιδρούν αρνητικά. Η ηλικία τους καθιστά δυσκολότερη την εξ αποστάσεως διδασκαλία, σε αυτές τις ομάδες τα νήπια θα πρέπει να έχουν την υπομονή να παραμείνουν στον Η/Υ τις ώρες που προβλέπεται, την αντοχή καθώς και την αυτοσυγκράτηση ώστε να μην απασχοληθούν με οτιδήποτε άλλο που θα τους κινήσει το ενδιαφέρον, τις ώρες των μαθημάτων. Αυτές οι έννοιες δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμα στη μεγαλύτερη πληθυσμιακή ομάδα αυτής της ηλικίας.

- Πολλές φορές πλέον μου ζητάει να μην μπορούμε, δεν αντιδράει καθόλου καλά, πάντα λέει να πάει σχολείο δια ζώσης όπως πριν. (*Γεωργία, 1 παιδί, αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 4*)
- Δεν θέλει η δικιά μου έχει αρχίσει να κουράζεται, δηλαδή σήμερα που μας είπε η κυρία 2,30 να μπορούμε , της λέω έλα να μπορούμε στο μάθημα, με κοιτάει... με ξανά κοιτάει... μου λέει καλά θα δω το ημερολόγιο και μετά θα φύγω καλά, εε και τι να της πω, μπήκε δηλαδή αυτά τα δέκα λεπτά, τους χαιρέτησε είδε το ημερολόγιο και μετά βγήκε. (*Χαρούλα, 1 παιδί, κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 3*)
- Εντάξει η αλήθεια είναι έχει κουραστεί δεν θέλει άλλο να κάνει διαδικτυακά μαθήματα και τελευταία ειδικά υπάρχουν μέρες που δεν μπαίνουμε στο μάθημα επειδή είναι πολύ αρνητικός και ενημερώνω την κυρία. Ναι όλο λέει πότε θα πάω πάλι σχολείο; (*Ευγενία, 2 παιδιά, 1 αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 2*)

Αυτός ο τρόπος διδασκαλίας δεν προσελκύει το ενδιαφέρον των παιδιών, αποδεικνύεται ότι τα απομακρύνει από τον τομέα της εκπαίδευσης, καθώς πολλά παιδιά αρνούνται να συμμετέχουν στο μάθημα, ζητώντας από τους γονείς τους να μην συνδεθούν στην ηλεκτρονική πλατφόρμα. Ακολουθείται ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα δώρων μαθημάτων με αρκετά διαλείμματα, το οποίο δεν ενθουσιάζει τους μικρούς

μαθητές. Σπάνια αναφέρουν κατά την διάρκεια της ημέρας εντυπώσεις από τα καθημερινά ηλεκτρονικά μαθήματα στο οικογενειακό τους περιβάλλον. Όταν αυτό συμβαίνει θα σχετίζεται με ελάχιστες περιπτώσεις που θα αφορούν είτε κάποιο ενδιαφέρον παιχνίδι που τους αναθέτει ο/η νηπιαγωγός, είτε κάποιο διασκεδαστικό θέμα που μαγνητίζει το ενδιαφέρον τους. Ο Η/Υ αποτελεί ένα εργαλείο που δεν γνωρίζουν καλά. Δεν τον χειρίζονται με άνεση, αφού δεν απασχολούνταν με αυτόν πρωτότερα.

- Όχι πολύ, μπορεί καμιά φορά αν της τραβήξει κάτι το ενδιαφέρον, αλλά μια πολύ σπάνια. (Χαρούλα, 1 παιδί, κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 3)
- Όχι από το μάθημα, άντε να πει ότι μαμά ο Φώτης είπε έτσι, αλλά σπάνια δεν θα ασχοληθεί. (Ευγενία, 2 παιδιά, 1 αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 2)
- Σπάνια. Καμιά φορά μόνο αν πει κάποιος κάτι αστείο και μείνει στο μυαλό θα μου το αναφέρει. Πιο πολύ τέτοια πράγματα αστεία. (Αθηνά, 3 παιδιά, 1 αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 1)

Η πλειοψηφία των γονέων αναφέρουν ότι παρατηρούν μεγάλη αλλαγή στις συμπεριφορές των παιδιών τους. Διακρίνουν έντονο εκνευρισμό και αυξημένη επιθετική συμπεριφορά, που αποδίδουν στην έλλειψη κοινωνικοποίησης των νηπίων, στην αλλαγή της καθημερινότητας τους λόγω των συνθηκών του εγκλεισμού και κυρίως στην έλλειψη παιχνιδιού με τους συνομήλικους τους, το οποίο αποζητούν καθημερινά. Βρίσκονται σε μια ηλικία που η επαφή με άτομα εκτός του οικογενειακού τους περιβάλλοντος, το παιχνίδι με τους φίλους τους, οι ομαδικές δραστηριότητες και συζητήσεις είναι απαραίτητα για την κοινωνικοποίηση τους και τον απογαλακτισμό τους από την οικογένεια. Οι ψυχολογικές διακυμάνσεις στα παιδιά ποικίλουν κατά την διάρκεια του εγκλεισμού και η επαναλαμβανόμενη καθημερινότητα τα κουράζει επιβαρύνοντας παραπάνω την κατάσταση.

- Άστο, δεν μπορείς να φανταστείς, τώρα ο Αλέξανδρος επειδή ξέρω το παιδί μου, είναι στιγμές που οι συμπεριφορές του δεν είναι του Αλέξανδρου δηλαδή ενός άλλου παιδιού. Κοίταξε να λέμε την αλήθεια, εμείς μέχρι τώρα που διαγνωστήκαμε με κορωνοϊό τώρα την Δευτέρα, βγαίναμε έξω, βγαίναμε δηλαδή στο πάρκο. Κάναμε πέντε βόλτες, έβλεπε 10 φίλους του, αλλά η καθημερινή μας κουβέντα ήταν ποια, θα πάμε κάπου ή να έρθει κάποιος, αυτό, να πάμε σε έναν φίλο του ή να έρθει κάποιος φίλος του. (Ευγενία, 2 παιδιά, 1 αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 2)
- Παρατηρώ αλλαγή στην συμπεριφορά του παιδιού έχει πιο αυξημένη επιθετικότητα και έχει την ανάγκη να βγει έξω να επικοινωνήσει να παίξει όπως και κάθε παιδί στην ηλικία της, θέλει να απελευθερώσει όλη αυτή την συσσωρευμένη ενέργεια και αγανάκτηση μέσα από τόσους μήνες. (Ξένια, 3 παιδιά, 1 κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 5)
- Εε έχω δει κάτι που δεν μου άρεσε, πολλές φορές μπορεί να είχε καλό καιρό και να του έλεγα εγώ να βγούμε έξω να σε χτυπήσει ο ήλιος και δεν ήθελε, έλεγε προτιμώ εδώ που παίζουμε, αυτό λίγο με στεναχώρησε και ένα διάστημα τον έβγαζα συνέχεια έξω για να του φύγει αυτό. (Γεωργία, 1 παιδί, αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 4)

Σχετικά με την παραμονή τους στον ηλεκτρονικό υπολογιστή κατά την διάρκεια των μαθημάτων, το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών καταφέρνει να παραμείνει μπροστά στον υπολογιστή μετά από παρότρυνση των γονέων. Κατά τη διάρκεια της πρώτης ώρας, τα παιδιά καταφέρνουν με περισσότερη ευκολία να παραμείνουν στις οθόνες, ωστόσο με το πέρασμα της ώρας αρχίζουν να κουράζονται και δεδομένης της μεσημεριανής ώρας που πραγματοποιούνται τα μαθήματα,

χρειάζονται την συμβολή των οικογενειών τους για να καταφέρουν να παρακολουθήσουν εξ ολοκλήρου το διαδικτυακό μάθημα. Τους πρώτους μήνες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν ευκολότερη η επίτευξη της παραπάνω συνθήκης, ωστόσο με την πάροδο του χρόνου, η επαναλαμβανόμενη καθημερινότητα των ηλεκτρονικών μαθημάτων, δυσχεραίνει τα νήπια, οδηγώντας στο να μην θέλουν να παρακολουθήσουν πολλές φορές, λόγω κούρασης.

- Ναι αλλά στο εικοσάλεπτο , δέκα λεπτά δηλαδή πριν το διάλειμμα με ρωτάει συνέχεια πότε θα βγούμε διάλειμμα. (Αθηνά, 3 παιδιά, 1 αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 1)
- Για να σταματήσει δεν λέει, αλλά δεν είναι όπως την αρχή, κάθετα κάνει, μετά θα τον βρω κάτω από το τραπέζι, δηλαδή κάνει και άλλα πράγματα, ναι δεν είναι τελείως εκεί...Κάθετα ναι, αλλά θα σηκωθεί θα κάνει και άλλα πράγματα, είναι μικρό και δεν αντέχει τόσο πολύ. (Αρτεμης, 3 παιδιά, 1 κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 7)
- Προσπαθώ να την συγκρατήσω γιατί πολλές φορές κουράζεται αλλά σε σχέση με τον προηγούμενο καιρό και παραμένει. (Χαρούλα, 1 παιδί, κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 3)

3.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Σε αυτή την κατηγορία, ερευνώνται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που διαθέτουν τα ηλεκτρονικά μαθήματα, σύμφωνα με τα λεγόμενα των οικογενειών.

Η πλειοψηφία των γονέων αναφέρουν περισσότερα μειονεκτήματα και ελάχιστα πλεονεκτήματα. Το βασικό πλεονέκτημα που αναφέρουν είναι η εξοικείωση με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Μέσω αυτού του είδους των μαθημάτων τα παιδιά έρχονται σε επαφή με τον χειρισμό των εργαλείων, ανοιγοκλείνουν τον υπολογιστή, το μικρόφωνο και χρησιμοποιούν το πληκτρολόγιο. Σε μια εποχή που η τεχνολογία εξελίσσεται ολοένα και περισσότερο, μια πρώτη επαφή με τον Η/Υ είναι σημαντική, σύμφωνα με όσα αναφέρουν. Ένα άλλο πλεονέκτημα που ανέφερε ένα μικρό ποσοστό είναι το γεγονός ότι με αυτό τον τρόπο εκπαίδευσης, εξασφαλίζεται η προστασία από την μετάδοση του Covid-19, στο χώρο της εκπαίδευσης και ιδιαίτερα στο νηπιαγωγείο. Τα παιδιά παραμένουν στο σπίτι, δεν έρχονται σε επαφή με άλλα άτομα εκτός του οικογενειακού τους περιβάλλοντος, περιορίζοντας τον κίνδυνο μετάδοσης του ιού.

- Όχι, κανένα, είναι πολύ αρνητική η άποψη μου σε αυτό. Θεωρώ ότι δεν γίνεται ουσιαστική δουλειά καθόλου, καταλαβαίνω ότι είναι δύσκολο, το μόνο θετικό να είναι ίσως ότι χρησιμοποιούν την τεχνολογία, αλλά αυτό μόνο. Και οι περισσότερες μαμάδες που ξέρω συμφωνούν. Δεν βλέπω κάποιο άλλο θετικό στα εξ αποστάσεως δυστυχώς (Ξένια, 3 παιδιά, 1 κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 5)
- Για το νηπιαγωγείο μόνο αρνητικά είναι, θετικά δεν είναι, ακόμα και εμείς οι γονείς δεν μπορούμε να τους προσφέρουμε την κοινωνικοποίηση που θέλουν, όλα τα άλλα μπορούμε να τα κάνουμε, να χορέψουμε να κάνουμε κωλοτούμπες να συρθούμε κάτω, να διαβάσουμε παραμύθια, αλλά δεν μπορούμε να τους δώσουμε τους φίλους τους θεωρώ είναι ότι χειρότερο για αυτήν την ηλικία. (Ευγενία, 2 παιδιά, 1 αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 2)

Όσον αφορά τα αρνητικά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, το σύνολο του δείγματος είχε να αναφέρει πολυάριθμες επιπτώσεις. Παραπάνω από τους μισούς, υποστηρίζουν ότι οι δύο ώρες στις οθόνες είναι πολλές για τα παιδιά της νηπιακής

ηλικίας, καθώς επηρεάζονται τα μάτια τους και αργότερα μπορεί να εμφανιστεί πρόβλημα στην όραση. Οι πολλές συνεχόμενες ώρες στις οθόνες επιβαρύνουν την όραση, κατά συνέπεια όσο πιο αργά και σπάνια εκτίθενται σε αυτές, τόσο μειώνεται ο φόβος για την εμφάνιση αυτού του προβλήματος. Οι οικογένειες προσπαθούν να περιορίσουν την έκθεση στις οθόνες από τόσο μικρή ηλικία, ωστόσο τα διαδικτυακά μαθήματα το καθιστούν αναπόφευκτο. Στον ίδιο τομέα έρχεται να προστεθεί και το πρόβλημα της σύνδεσης που αντιμετωπίζουν οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες των μαθημάτων. Όπως αναφέρουν την συγκεκριμένη δυσκολία την αντιμετωπίζουν από την εκκίνηση της τηλεκπαίδευσης όχι μόνο οι μαθητές αλλά και οι εκπαιδευτικοί και παρά τις προσπάθειες να αποκατασταθεί το θέμα, δεν έχει αντιμετωπιστεί ουσιαστικά. Μέχρι και σήμερα μετά από αρκετούς μήνες διαδικτυακών μαθημάτων, πολλές φορές δεν μπορούν να συνδεθούν ή ακόμα και εάν τα καταφέρουν το δίκτυο τους αποβάλλει από την πλατφόρμα με αποτέλεσμα να δημιουργείται σύγχυση, μέχρι να καταφέρουν να συνδεθούν ώστε να παρακολουθήσουν την ομαλή ροή του μαθήματος.

Ένα ακόμα μειονέκτημα που αναφέρεται είναι η έλλειψη κοινωνικοποίησης των παιδιών. Οι οικογένειες θεωρούν ότι τα παιδιά έχουν ανάγκη να έρθουν σε επαφή όχι μόνο με τους συμμαθητές τους αλλά και με τον/την νηπιαγωγό ώστε να αλληλοεπιδράσουν μέσα σε ένα οργανωμένο περιβάλλον μάθησης. Είναι σημαντικό να ανταλλάξουν απόψεις, να συμμετέχουν σε συζητήσεις, να παίξουν με τους φίλους τους, έτσι ώστε να αναπτυχθούν μέσα σε ένα κοινωνικό σύνολο. Η τηλεκπαίδευση καθιστά κάτι τέτοιο αδύνατο, κρατώντας τα παιδιά μπροστά από μια ηλεκτρονική οθόνη και περιορίζοντας στο έπακρο τις κοινωνικές τους επαφές και συναναστροφές. Επίσης αναφέρουν ότι οι γονείς καλούνται να αναλάβουν πολλούς ρόλους ταυτόχρονα, για τους οποίους δεν διαθέτουν περεταίρω γνώσεις αλλά και χρόνο. Γονείς, σύζυγοι, εργαζόμενοι, εκπαιδευτικοί είναι οι ρόλοι που καλούνται να πραγματοποιήσουν καθημερινά, μηδενίζοντας τον προσωπικό τους χρόνο. Όπως αναφέρουν δεν διαθέτουν τις γνώσεις για να μεταδώσουν στα παιδιά την γνώση με παρόμοιο τρόπο όπως ένας εκπαιδευτικός. Καταβάλλουν προσπάθειες για να τα απασχολήσουν όσο πιο δημιουργικά μπορούν με εκπαιδευτικά παιχνίδια και δραστηριότητες, όμως θεωρούν ότι δεν τους ανήκει αυτή η αρμοδιότητα και θα έπρεπε να ηγία να δοθούν και πάλι πίσω στους νηπιαγωγούς για την σωστή επίτευξη του στόχου, της σωστής μετάδοσης της γνώσης.

Ένα ακόμη αρνητικό στοιχείο των ηλεκτρονικών μαθημάτων που επιβαρύνει σημαντικά τις οικογένειες είναι οι μεσημεριανές ώρες που πραγματοποιούνται τα ηλεκτρονικά μαθήματα. Κάθε μάθημα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση των νηπιαγωγείων και δημοτικών ξεκινάει περίπου στις 14:00. Για το νηπιαγωγείο διαρκεί δύο ώρες και τελειώνει στις 16:00 με αρκετά μικρά διαλείμματα, ενώ το δημοτικό διαρκεί μια ώρα παραπάνω, με την λήξη του μαθήματος να είναι περίπου στις 17:00. Το αντίθετο ισχύει για την δευτεροβάθμια εκπαίδευση όπου τα μαθήματα γίνονται τις πρωινές ώρες, ισχύει το ίδιο ωράριο για γυμνάσια και λύκεια, ξεκινώντας περίπου στις 8:00 και τελειώνοντας περίπου στις 14:00. Οι περισσότερες οικογένειες οι οποίες δεν έχουν μόνο ένα παιδί, αναγκάζονται να χρησιμοποιούν όλη μέρα τους υπολογιστές και να προσπαθούν να επιβλέπουν όλα τα παιδιά ταυτόχρονα, ενώ τις περισσότερες φορές τυχαίνει να συμπίπτουν τα ηλεκτρονικά μαθήματα τις ίδιες ώρες. Θεωρούν επίσης ότι οι ώρες της τηλεκπαίδευσης για τα μικρότερα παιδιά θα έπρεπε να αντικατασταθούν

με πρωινές ώρες αντί για τις μεσημεριανές. Για τα νήπια είναι δυσκολότερο να παρακολουθήσουν τις ώρες που προβλέπεται μάθημα, διότι είχαν συνηθίσει ένα διαφορετικό πρόγραμμα. Συνήθως το μεσημέρι το αφιέρωναν για την ξεκούραση τους. Πλέον μετά το πρωινό παιχνίδι καλούνται να φάνε το μεσημεριανό τους και να παρακολουθήσουν ένα δίωρο διαδικτυακών μαθημάτων. Αυτή είναι μια δύσκολη συνθήκη για τα νήπια, καθώς είναι ήδη κουρασμένα και αντί να ξεκουραστούν πρέπει να παρακολουθήσουν το μάθημα τους. Έτσι τους προστίθεται παραπάνω κούραση, χάνουν την ανάπαυλα τους με αποτέλεσμα να προβάλλουν εκνευρισμό.

- Θεωρώ πρώτο και κυριότερο ότι ένα παιδί 4-5 ετών δεν μπορεί να κάθεται τόσες ώρες σε μια οθόνη είτε είναι τάμπλετ είτε κινητό είτε Η/Υ. Το κομμάτι της κοινωνικοποίησης, δεν έχουν παρέες, δεν έχουν φίλους και θεωρώ ότι ο εκπαιδευτικός, η παιδαγωγός κάνει πολύ καλύτερη δουλειά όταν είναι δια ζώσης, δεν μπορεί να δώσει το 100% σίγουρα όταν μιλάμε για τέτοιες ηλικίες. *(Αγγελική, 1 παιδί, κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 6)*
- Πρέπει συνέχεια να αναζητώ κάποιο άτομο να την προσέχει καθώς εργαζομαι και εγώ και ο σύζυγος μου και δεν γίνεται να παίρνουμε άδεια για μεγάλο χρονικό διάστημα και επειδή δεν παρακολουθεί έχει ανατεθεί και ο ρόλος της δασκάλας σε έμμενα που ως μητέρα εκτελώ πολλούς ρόλους, εργαζόμενη μητέρα και σύντροφος. *(Χαρούλα, 1 παιδί, κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 3)*
- Αρχικά δεν κοινωνικοποιούνται τα παιδιά, δεν κάνει η κυρία το ίδιο μάθημα που θα έκανε από κοντά και αυτό είναι λογικό. δεν υπάρχει εξέλιξη καμία απολύτως, πιο πολύ νομίζω αυτά τα μαθήματα γίνονται απλά για να γίνουν, απασχολούν τα παιδιά ένα 2ωρο την ημέρα. Επίσης τα βάζουν μεσημέρι που είναι δύσκολη ώρα για τα μικρά παιδιά. Εγώ ας πούμε εκείνη την ώρα έχω και τον μεγάλο που κάνει μάθημα σε άλλο χώρο και πρέπει να είμαι μια εδώ και μια εκεί. *(Γεωργία, 1 παιδί, αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 4)*

Συνεχίζοντας η έρευνα δείχνει ότι οι μικροί μαθητές δεν δείχνουν κανένα σημάδι εξέλιξης. Φανερόνουν στασιμότητα, αποδεικνύοντας σημάδια αναποτελεσματικότητας του σχεδιασμού του προγράμματος για την νηπιακή ηλικία. Τα παιδιά δεν εξελίσσονται, παραμένουν στις προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες που είχαν αποκτήσει. Το διάστημα του εγκλεισμού είναι αρκετά μεγάλο και μια τέτοια κατάσταση μπορεί να αποβεί καθοριστική στον κλάδο της εκπαίδευσης, καθώς με τον χρόνο θα πρέπει να προχωρήσουν στις επόμενες τάξεις με μια σοβαρή έλλειψη γνώσεων. Στο μόνο κομμάτι που συναντούν βήματα μπροστά είναι στην εξοικείωση με τον Η/Υ, εξασκούν ένα εργαλείο με το οποίο δεν είχαν έρθει σε επαφή νωρίτερα, σε έναν κόσμο που η εξέλιξη της τεχνολογίας είναι ραγδαία.

- Δεν βλέπω καμία εξέλιξη. Στα ίδια είμαστε αυτά τα μαθήματα γίνονται για να γίνουν δεν προσφέρουν κάτι στα παιδιά. *(Αρτεμης, 3 παιδιά, 1 κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 7)*

Σχετικά με την αποτελεσματικότητα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ανάμεσα στο νηπιαγωγείο και σε μεγαλύτερες τάξεις, οι περισσότεροι αναφέρουν ότι τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούν ευκολότερα να προσαρμοστούν σε ένα τέτοιου είδους εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε σχέση με τα νήπια. Το νηπιαγωγείο είναι από τους σημαντικότερους φορείς που θα θέσουν διάφορες έννοιες όπως η πειθαρχία, η υπομονή, τις οποίες πιθανότατα να μην τις κατέχουν εκ των προτέρων αλλά να τις χρειάζονται για να παρακολουθήσουν τα ηλεκτρονικά μαθήματα. Αυτές οι έννοιες αν και είναι απαραίτητες για την παρακολούθηση, δεν μπορούν να μεταδοθούν μέσω της τηλεεκπαίδευσης και επομένως να καλλιεργηθούν ώστε να τους συντροφεύουν στη ζωή

τους. Οι μεγαλύτεροι μαθητές τις έχουν αποκτήσει νωρίτερα και έτσι είναι πιο εύκολο για αυτούς να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες, ώστε να γίνουν και πιο αποτελεσματικά τα μαθήματα τους, των οποίων το είδος και ο τρόπος είναι διαφορετικός από του νηπιαγωγείου. Το είδος των γνώσεων που μεταφέρονται στους μεγαλύτερους μαθητές μπορεί να μεταδοθεί, κάτω από ορισμένες με προϋποθέσεις, μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Όμως οι έννοιες, οι δεξιότητες που πρέπει να καλλιεργηθούν, το είδος των γνώσεων που πρέπει να μεταδοθούν στα νήπια, δεν είναι εφικτό να πραγματοποιηθούν μέσω τέτοιων μαθημάτων, διότι για αυτές τις ηλικίες η ηλεκτρονική παρουσία δεν αρκεί. Είναι απαραίτητο το κατάλληλα οργανωμένο σχολικό περιβάλλον του νηπιαγωγείου, όπου οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν με περισσότερη άνεση να κάνουν σωστά όσα απαιτούνται. Σίγουρα όμως στο σύνολο του το δείγμα συμφωνεί ότι ο νέος τρόπος μαθημάτων δεν είναι αποτελεσματικός στον επιθυμητό βαθμό σε καμία βαθμίδα της εκπαίδευσης. Αναφέρουν ότι δημιουργούνται κενά στα παιδιά, τα οποία δεν μπορούν να αναπληρώσουν παρά τις προσπάθειες που γίνονται. Θεωρούν την δια ζώσης εκπαίδευση αναντικατάστατη. Υπάρχει όμως και μικρό κομμάτι που ισχυρίζεται ότι η αποτελεσματικότητα των μαθημάτων εξαρτάται από το κάθε παιδί. Κάθε παιδί είναι διαφορετικό, οπότε και οι συμπεριφορές ποικίλουν, έτσι καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, η αποτελεσματικότητα των μαθημάτων καθορίζεται από το πόσο υπομονετικό, υπάκουο, συγκεντρωμένο και εύπλαστο είναι κάθε παιδί. Ωστόσο διατηρείται η επαφή με την εκπαίδευση και δεν αποκόπτεται εντελώς παρά τις συνθήκες.

- Για ένα παιδί μεγαλύτερης τάξης θεωρώ πως έχει μεγαλύτερο αποτέλεσμα καθώς έχει ήδη βρεθεί στο σχολικό περιβάλλον, έχει αναγνωρίσει τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του και είναι πιο ώριμο. (Αγγελική, 1 παιδί, κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 6)
- Όχι, βασικά για τα μικρά παιδιά δεν είναι αποτελεσματικά καθόλου, για τα μεγαλύτερα παιδιά γιατί βλέπω και τον μεγάλο που πάει δημοτικό, τουλάχιστον κρατάει μια επαφή, μπορεί πιο εύκολα να παρακολουθήσει το μάθημα. (Αθηνά, 3 παιδιά, 1 αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 1)

Ο νέος τύπος εκπαίδευσης εμφάνισε από το ξεκίνημα του προβλήματα. Έπρεπε να αντιμετωπιστεί μια πρωτόγνωρη κατάσταση, με μια πλατφόρμα που δεν ήταν κατάλληλα προετοιμασμένη. Το σύνολο του δείγματος, υποστηρίζει ότι αντιμετώπισε δυσκολία στο κομμάτι της σύνδεσης στην ηλεκτρονική πλατφόρμα που έπρεπε να εισέλθουν για την διεξαγωγή των μαθημάτων. Αυτή η κατάσταση παρατηρήθηκε σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα η έρευνα φανέρωσε ότι η πλατφόρμα δεν είχε δημιουργηθεί κατάλληλα για να αντέξει μεγάλο αριθμό μαθητών, ο σχεδιασμός της ήταν πρόχειρος ώστε να προλάβει να τεθεί σε λειτουργία για τις ανάγκες της περίπτωσης. Επίσης υπήρχε δυσκολία με το δίκτυο. Σύμφωνα με τα λεγόμενα των γονέων, η δύναμη του δικτύου ποικίλει ανάλογα με την περιοχή που κατοικεί ο καθένας. Έτσι σε πολλές περιπτώσεις ακόμα και αν κατάφερναν να συνδεθούν επιτυχώς στην πλατφόρμα, μπορεί αργότερα, εξαιτίας του αδύναμου δικτύου να αποβάλλονταν από αυτήν, χάνοντας την ροή του μαθήματος, προσπαθώντας να πετύχουν την επανασύνδεση τους. Αυτό το ζήτημα παρουσιαζόταν τόσο στους μαθητές, όσο και στους εκπαιδευτικούς με μεγαλύτερη ένταση στις αρχές. Για αυτό τον λόγο έγιναν αλλεπάλληλες προσπάθειες από τους αρμόδιους ώστε να ρυθμιστεί το γρηγορότερο δυνατόν και πράγματι τον επόμενο καιρό υπήρξε κάποια βελτίωση. Όμως δεν θεραπεύτηκε εξ ολοκλήρου το πρόβλημα και η παρουσία του

εξακολουθεί να γίνεται αισθητή σε όλη την διάρκεια της τηλεκαίδευσης. Ακόμα κάποιιοι παραθέτουν το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί, σχετικά με τον χειρισμό του ψηφιακού υλικού. Ιδιαίτερα στις μεγαλύτερες ηλικίες παιδαγωγών, φαίνεται να μην υπάρχουν γνώσεις και εξοικείωση με εκπαιδευτικά ψηφιακά υλικά, γεγονός που καθιστά το ηλεκτρονικό μάθημα ακόμα πιο τυποποιημένο και κουραστικό για τα μικρά παιδάκια. Λόγω των απρόσμενων συγκυριών, οι παιδαγωγοί δεν πρόλαβαν να προετοιμαστούν κατάλληλα για τις νέες συνθήκες. Στις μεγαλύτερες ηλικίες παρατηρείται έλλειψη γνώσεων σε τέτοια θέματα, πράγμα το οποίο μας υπενθυμίζει την ανάγκη για επαναλαμβανόμενη ενημέρωση και εμπλουτισμό των γνώσεων μας καθ' όλη την διάρκεια της άσκησης του επαγγέλματος των εκπαιδευτικών.

- Στην αρχή είχαμε το μπες βγες, δηλαδή μπαίναμε, μας πετούσε έξω, υπήρχε πρόβλημα με την πλατφόρμα, μετά η κυρία δεν είναι πολύ εξοικειωμένη και κάνει μάθημα με το κινητό ας πούμε, θέλει για παράδειγμα να θέλει να μας βάλει ένα τραγούδι και δεν μπορεί, πολλές φορές δεν την ακούμε, δεν μας ακούει, κατά την διάρκεια λύνονται αυτά αλλά δεν παύει να είναι εμπόδιο. Έχουν ελαχιστοποιηθεί αλλά δεν έχουν εξαλειφθεί. (*Ευγενία, 2 παιδιά, 1 αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 2*)
- Έχουμε θέμα με το δίκτυο, ειδικά στην αρχή ήταν χειρότερα, τώρα κάπως καλύτερα αλλά ακόμα έχουμε θέμα και εμείς και η κυρία. (*Χαρούλα, 1 παιδί, κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 3*)

3.3 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Σε αυτή την θεματική κατηγορία ερευνάται η συμβολή των γονέων στα μαθήματα και γενικότερα οι προσπάθειες που καταβάλλουν για την ενασχόληση των νηπίων. Επίσης αναφέρονται έως ένα βαθμό και οι επιπτώσεις που έχουν προκληθεί από την κατάσταση του εγκλεισμού από τον Covid- 19.

Η έναρξη της νέας πραγματικότητας σήμανε αυτομάτως και την απαίτηση της συμβολής των γονέων στο εκπαιδευτικό κομμάτι της ανάπτυξης των παιδιών, με τα καθημερινά ηλεκτρονικά μαθήματα. Τα νηπιαγωγεία και γενικότερα οι εκπαιδευτικές δομές έπαψαν να λειτουργούν και τη σκυτάλη παρέδωσαν στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Έτσι οι οικογένειες και ιδιαίτερα των μικρότερων παιδιών ήταν αναγκαίο να αφιερώσουν παραπάνω χρόνο, για να βοηθούν τα παιδιά ώστε να στεφθεί με επιτυχία η εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Σύμφωνα με την έρευνα κατά την διάρκεια των μαθημάτων πάντα υπάρχει κάποιο μέλος της οικογένειας που παρευρίσκεται στο χώρο για διάφορους λόγους. Ένα κομμάτι αναφέρει ότι χρειάζεται να βοηθήσει το παιδί, όταν υπάρχουν χειροτεχνίες, για να κόψει ή να κολλήσει κάποια δύσκολα σημεία. Συνήθως η δυσκολία στο χειρισμό του ψαλιδιού υπάρχει στα παιδάκια που φοιτούν για πρώτη χρονιά στο νηπιαγωγείο, καθώς δεν έχουν εξασκήσει αρκετά την λεπτή τους κινητικότητα, δεν έχουν χρησιμοποιήσει ψαλίδι στο νηπιαγωγείο. Το φαινόμενο αυτό σε μια δια ζώσης πραγματικότητα πιθανότατα να μην συντροφεύει το παιδί και στην δεύτερη χρονιά του στο νηπιαγωγείο. Μέσα σε μια σχολική χρονιά τα παιδιά εξελίσσονται, εξασκούνται στην χρήση του ψαλιδιού και της κόλλας, οπότε υπερβαίνουν την δυσκολία της λεπτής κινητικότητας. Ένας άλλος λόγος για τον οποίο οι γονείς παρευρίσκονται στα μαθήματα είναι για να μπορέσουν να συγκρατήσουν τα νήπια, να παραμείνουν στις οθόνες καθ' όλη την διάρκεια των μαθημάτων. Μετά το

πρώτο μέρος των μαθημάτων αρχίζουν να βαριούνται και να προσπαθούν να το αποφύγουν παίζοντας, έτσι οι γονείς παραμένουν δίπλα τους ώστε να τους συγκρατήσουν, να τους υπενθυμίσουν κάποια ερώτηση του/της νηπιαγωγού και γενικότερα να τους παρακινήσουν να συμμετέχουν όσο το δυνατόν περισσότερο. Τον πρώτο καιρό η συμβολή τους ήταν ακόμη μεγαλύτερη, κυρίως στο κομμάτι του χειρισμού των ηλεκτρονικών μέσων. Πλέον μετά από ένα εύλογο χρονικό διάστημα έχουν εξοικειωθεί στην επαφή τους με την τεχνολογία και μπορούν να την χρησιμοποιήσουν μόνοι τους έως ένα βαθμό. Οι γονείς όμως πάντα βρίσκονται δίπλα στα παιδιά τους, ώστε να τους προσφέρουν οποιαδήποτε βοήθεια χρειαστούν ανά πάσα στιγμή, συνήθως κόλλες, ψαλίδια, μαρκαδόρους, χαρτόνια και γενικότερα υλικά για χειροτεχνίες.

Πολύ σημαντικό ζήτημα είναι πάντα οι σχέσεις ανάμεσα σε οικογένεια και νηπιαγωγό. Κάθε νηπιαγωγός θα πρέπει να μην αποκλείει τους γονείς από την εκπαιδευτική διαδικασία, να δημιουργεί ένα κλίμα αποδοχής ώστε να τους έχει δίπλα του ως συμμάχους. Η οικογένεια και το νηπιαγωγείο είναι οι σημαντικότεροι φορείς που επηρεάζουν τα μικρά παιδιά, διαμορφώνοντας σε ένα ποσοστό τον χαρακτήρα τους. Μέσα από αυτή την σχέση ο/η παιδαγωγός έχει τη δυνατότητα να αντλήσει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την συμπεριφορά των παιδιών, τα ενδιαφέροντα τους, τις προτιμήσεις τους και να μπορέσει να οργανώσει σωστότερα το εκπαιδευτικό του σχεδιασμό, για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παιδιών να το εξελίξει και να βοηθά τις αδυναμίες του. Η συνεργασία μεταξύ τους και η διαρκής επικοινωνία είναι ακόμη πιο απαραίτητη στην νέα εποχή του Covid-19, έχει μια παραπάνω δυναμική, για να μπορέσουν όλοι να συμβάλουν στην επιτυχία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Κάθε εκπαιδευτικός καταβάλλει προσπάθειες ώστε να γίνει εφικτή, όμως η έλλειψη της φυσικής παρουσίας δυσχεραίνει τις προσπάθειες τους. Έτσι τώρα όσο πότε η επικοινωνία ανάμεσα στους δύο πόλους είναι αναγκαία. Σύμφωνα με την έρευνα υπάρχει επικοινωνία, σε κάποιες περιπτώσεις λιγότερη και σε άλλες περισσότερη. Μια μικρή ομάδα του δείγματος αναφέρει ότι διοργανώθηκε η καθιερωμένη ενημέρωση γονέων ηλεκτρονικά, αφιερώνοντας στον καθένα από λίγη ώρα, ώστε να τους ενημερώσουν σχετικά με τις δυνατότητες, τις αδυναμίες και την εξέλιξη των νηπίων. Το μεγαλύτερο ποσοστό υποστηρίζει ότι υπάρχει διαρκής επικοινωνία με τον/ην εκπαιδευτικό μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Ο/η νηπιαγωγός τους ενημερώνει εκ των προτέρων ώστε να είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για το μάθημα της επόμενης ημέρας. Τους προετοιμάζει να έχουν ήδη όσα υλικά χρειάζονται για κάθε χειροτεχνία, ώστε να μην δημιουργείται σύγχυση εκείνη την στιγμή. Επίσης στο ίδιο ψηφιακό μέσο αποστέλλουν και τις δημιουργίες των παιδιών με φωτογραφίες στον/στην νηπιαγωγό.

- Γενικά πριν 4-5 εβδομάδες μας είχε αφιερώσει στον κάθε γονέα από κανένα τέταρτο για να μας πει για τα παιδιά τις εντυπώσεις του παιδιού, τις αποδόσεις του παιδιού, που υστερεί, τι κάνει ,έχουμε και καθημερινή επαφή και στο Viber και στο email μιλάμε. *(Ενγένια, 2 παιδιά, 1 αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 2)*
- Ναι μιλάμε αρκετά, μας λέει κάθε μέρα τι θα χρειαστούμε για την επόμενη, μας έχει πει ότι χρειαζόμαστε να την ενημερώνουμε, είναι πολύ καλή συνεργαζόμαστε αρκετά καλά. *(Χαρούλα, 1 παιδί, κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 3)*

Από την μεριά τους και οι γονείς κρίνεται αναγκαίο να συμβάλουν όσο περισσότερο είναι δυνατό, με σκοπό να βοηθήσουν τους παιδαγωγούς να φέρουν εις

πέρας το δύσκολο έργο μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Ωστόσο εξαιτίας των συγκυριών και του εγκλεισμού καλούνται να βρίσκουν τρόπους ώστε να απασχολούν τα παιδιά δημιουργικά. Η καθημερινότητα προϋπάρχει και συνεχίζεται και μετά το τέλος της τηλεκπαίδευσης, με τους γονείς να αναζητούν συνεχώς διαφορετικούς τρόπους απασχόλησης των παιδιών, για να κεντρίσουν το ενδιαφέρον τους και να τους παρακινήσουν να αξιοποιήσουν τον ελεύθερο χρόνο. Τα αποτελέσματα της έρευνας μας αποδεικνύουν ότι κάθε οικογένεια έχει αυξήσει τον χρόνο που ασχολείται με τα παιδιά εκτός του ωραρίου των ηλεκτρονικών μαθημάτων. Με το κλείσιμο των σχολείων και τα παιδιά να παραμένουν στο σπίτι, επιδιώκουν να βρουν λύσεις για να απασχοληθούν τα παιδιά χωρίς να βαριούνται. Οι ώρες στις οθόνες είναι ήδη πολλές, οπότε προσπαθούν οι υπόλοιπες δραστηριότητες της ημέρας να μην περιλαμβάνουν τα ψηφιακά μέσα. Οι πιο πολλοί ξοδεύουν αρκετές ώρες σε εξωτερικούς χώρους, σε παιχνίδια στο πάρκο, σε βόλτες με ποδήλατα, σε περπάτημα στη φύση, ώστε να εξομαλύνουν την επιθετικότητα που εμφανίζει η συμπεριφορά των παιδιών, εξαιτίας της ψυχολογικής πίεσης που έχουν από τον περιορισμό στο χώρο του σπιτιού. Μια μερίδα του συνόλου των συμμετεχόντων στην έρευνα, επιδιώκει να απασχολήσει τα νήπια με εκπαιδευτικά παιχνίδια, θεωρώντας ότι τα έχουν ανάγκη λόγω της στασιμότητας που παρουσιάζουν στην εξέλιξη στον τομέα των γνώσεων. Λίγοι γονείς αναφέρουν ότι επειδή το νήπιο είναι κορίτσι, περνούν πολλές φορές τον χρόνο τους με γυναικείες συνήθειες όπως, περιποίηση νυχιών, προσώπου και γυμναστική. Σύμφωνα με την έρευνα παρατηρείται μια ελαστικότητα στην συμπεριφορά των γονέων απέναντι στα παιδιά. Δεδομένων των συνθηκών, οι γονείς δεν επιθυμούν να τα πιέσουν περαιτέρω, για αυτό και προτείνουν να περάσουν τον χρόνο τους με όποιον τρόπο επιθυμούν τα νήπια. Δεν θέλουν δηλαδή να επιβάλλονται, ασκώντας παραπάνω πίεση και δημιουργώντας εκνευρισμό.

- Εννοείται πάμε έξω, βέβαια δεν πηγαίνουμε στην παιδική χαρά πλέον φεύγουμε, πηγαίνουμε για ποδήλατο γενικότερα υπάρχει ένας φόβος, πλέον σκεφτόμαστε πού να πάμε, στο σπίτι με παραμύθια, πάλι ζωγραφική, εμείς βέβαια επειδή είμαστε και κορίτσια κάνουμε μακιγιάζ και νύχια είμαστε κοκέτες μας αρέσει αυτό, κάνουμε γυμναστική διάφορα πράγματα. *(Ξένια, 3 παιδιά, ένα κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 5)*
- Ασχολούμαι με το παιδί εκτός μαθημάτων το μεσημέρι που γυρνάω από την δουλειά, της έχω πάρει εκπαιδευτικά βιβλία με κείμενα, με ζωγραφιές και άλλες δραστηριότητες για να την βοηθήσω να εξασκηθεί με την γραφή ανάγνωση και τον προφορικό λόγο και κάνουμε βόλτες στο πάρκο για να έρθει σε επαφή με αλλά παιδιά στα επιτρεπτά πλαίσια λόγω των μέτρων. *(Αγγελική, 1 παιδί, κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 6)*

Ενδιαφέρον είναι το αποτέλεσμα που ανέδειξε η έρευνα σχετικά με την γνώμη που είχαν οι γονείς όταν ενημερώθηκαν για τα νέα δεδομένα στην εκπαίδευση και την γνώμη που έχουν τώρα, αφού πλέον έχουν βιώσει τον τρόπο που λειτουργεί αυτός ο προγραμματισμός. Η πλειοψηφία ήταν υπέρ του νέου τύπου εκπαίδευσης όταν ενημερώθηκαν, διότι λόγω του φόβου που υπήρχε, ήταν ένας τρόπος για να προστατέψουν τις οικογένειες τους. Τα παιδιά δεν θα ήταν πλέον εκτεθειμένα, θα περιόριζαν τις κοινωνικές τους συναναστροφές και κατά συνέπεια θα ήταν περισσότερο προστατευμένα, παραμένοντας στο σπίτι, περιορίζοντας την έκθεση τους στον Covid-19. Κατά την εξέλιξη της τηλεκπαίδευσης όμως, άρχισαν να έρχονται αντιμέτωποι με τα προβλήματα που εγκυμονούσε. Εξαλείφθηκε ο προσωπικός χρόνος

των γονέων, οι οποίοι αφιέρωναν όλη την ημέρα στην ενασχόληση των παιδιών, στην επαγγελματική τους δραστηριότητα και στις απαιτήσεις της οικογένειας. Η ατέρμονη καθημερινότητα επιβαρύνει ψυχολογικά κάθε μέλος της οικογένειας, έτσι και τους γονείς, οι οποίοι προσπαθούν καθημερινά να διαδραματίσουν πολλούς διαφορετικούς ρόλους και να διαχειριστούν τις επιπτώσεις της νέας κατάστασης. Όμως τελικά, παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν η άποψη τους παραμένει ίδια. Σκοπός όλων είναι να διαφυλάξουν την υγεία, το πολυτιμότερο αγαθό.

- Η αλήθεια είναι ήθελα να γίνουν, από την άποψη ότι μπορώ να προστατέψω τα παιδιά να μην είναι εκτεθειμένα, να μην κολλήσουμε επειδή έχω και ομάδες ευπαθής, ήθελα να γίνουν τα διαδικτυακά, βέβαια στην πορεία υπάρχουν όλα αυτά τα προβλήματα και ότι τα παιδιά έχουν μείνει πολύ πίσω, άλλα τώρα είναι η υγεία από την άλλη είναι η παιδεία και είμαστε στην μέση, πάνω από όλα υγεία. (Ξένια, 3 παιδιά, 1 κορίτσι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 5)
- Κοίτα στην αρχή ανακουφίστηκα λίγο επειδή φοβόμουν πολύ μην κολλήσουμε, τώρα που βλέπουμε πως είναι με τα παιδιά στο σπίτι να κάνουν μάθημα παράλληλα έχω ζοριστεί πολύ είναι η αλήθεια, αλλά δεν έχουμε και άλλη λύση. (Αθηνά, 3 παιδιά, 1 αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 1)

Ομόφωνα ολόκληρο το σύνολο του δείγματος της έρευνας, αναφέρει την μεγάλη επιρροή που έχουν υποστεί εξαιτίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Ο πρώτος τομέας που έχει επηρεαστεί είναι ο ψυχολογικός. Η κατάσταση του εγκλεισμού, αν και συσφίγγει τις σχέσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας, προκαλεί αρνητικά συναισθήματα, διότι περιορίζεται η ελευθερία, μειώνει τις δραστηριότητες που είχαν πρωτύτερα και γενικότερα τροποποιεί την καθημερινότητα σε έναν επαναλαμβανόμενο φαύλο κύκλο. Δημιουργείται εκνευρισμός και επιθετικότητα, καθώς υπάρχει η επιθυμία για κοινωνικοποίηση, για συναναστροφή και επικοινωνία με διαφορετικά άτομα, κάτι που δεν είναι εφικτό λόγω των μέτρων προστασίας. Η έρευνα φανερώνει την ανησυχία που τρέφουν οι γονείς, για να μην παραμελήσουν κάποιο από τα παιδιά τους. Πολλές φορές οι ώρες στις οθόνες συμπίπτουν και οι απαιτήσεις μεγαλώνουν, προσπαθώντας να παρευρίσκονται παράλληλα σε όλα τα παιδιά. Αυτό όμως είναι πιθανό να μην εκπληρωθεί με αποτέλεσμα να παραμελήσει κάποιο από τα παιδιά. Η καθημερινότητα επίσης έχει επηρεαστεί από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το νηπιαγωγείο ήταν πρωινές ώρες, ενώ τώρα οι ώρες των ηλεκτρονικών μαθημάτων έχουν μετατεθεί για το μεσημέρι. Ένα μικρό μέρος του δείγματος, υποστηρίζει ότι τον επιβαρύνει το μεσημεριανό πρόγραμμα, καθώς οι επαγγελματικές υποχρεώσεις δεν τους επιτρέπουν να παρευρίσκονται στο σπίτι με το παιδί τους, οπότε και αναζητούν κάποιον συγγενή του στενού οικογενειακού κύκλου ώστε να φυλάσσει το παιδί, τις ώρες που απουσιάζουν.

- Η αλήθεια είναι ότι είμαστε λίγο πιο νευρικοί. Ναι δεν υπάρχει προσωπικός χρόνος, επειδή είσαι και όλη μέρα μέσα στο σπίτι με τα παιδιά, πρέπει να ασχολείσαι με τα παιδιά όσο γίνεται, η έλλειψη της καθημερινής τριβής με τους ανθρώπους σου προκαλεί έναν εκνευρισμό. (Γεωργία, 1 παιδί, αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 4)
- Έχουμε επηρεαστεί πάρα πολύ δεν το συζητώ, κυρίως ψυχολογικά. Έχει πέσει η ψυχολογία μας γιατί όλη αυτή η κατάσταση διαρκεί αρκετό καιρό και το καθημερινό πρόγραμμα μας επιβαρύνει. Εγώ προσωπικά με 3 παιδιά στο σπίτι και με τα διαδικτυακά μαθήματα των παιδιών να συν πέρφουν τρέχω μια εδώ και μια εκεί για να τα προλάβω όλα, άσε ένας χαμός, και φυσικά δεν υπάρχει προσωπικός χρόνος και ούτε χρόνος για ξεκούραση. (Αθηνά, 3 παιδιά, 1 αγόρι στο νηπιαγωγείο, συνέντευξη 1)
- Έχει επηρεάσει την καθημερινή μας ζωή η εξ αποστάσεως εκπαίδευση καθώς πρέπει να διαδραματίσω και το ρόλο της δασκάλας και να αφιερώσω παραπάνω χρόνο στο παιδί και στο

4.ΣΥΖΗΤΗΣΗ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με την παρούσα εργασία έγινε προσπάθεια να μελετηθούν οι απόψεις των γονέων, τα αποτελέσματα της έρευνας. Η έρευνα απέδειξε ότι, σύμφωνα με τη γνώμη των γονέων, τα μειονεκτήματα της καινούργιας μεθόδου εκπαίδευσης είναι περισσότερα από τα προτερήματα. Οι γονείς επισήμαναν ότι, το σύστημα φάνηκε απροετοίμαστο σε αυτή τη νέα συνθήκη, προσφέροντας έναν σχεδιασμό που δεν ήταν κατάλληλα οργανωμένος, για να προλάβει χρονικά τις εξελίξεις. Σε παρόμοιο αποτέλεσμα καταλήγουν και άλλες έρευνες (Alan, 2021). Οι γονείς αναφέρουν ότι, υπήρχαν προβλήματα στο δίκτυο από την αρχή της λειτουργίας της ηλεκτρονικής πλατφόρμας, ωστόσο επί της ουσίας η μέθοδος προστάτευσε τα νήπια από την έκθεση στον κίνδυνο του ιού, περιορίζοντας τα στο σπίτι. Συμπερασματικά τα μαθήματα αυτά δεν εξελίσσουν τα παιδιά του νηπιαγωγείου σε κανέναν τομέα, παρά μόνο στον χειρισμό των ηλεκτρονικών μέσων.

Σύμφωνα με την γνώμη των γονέων τα νήπια δυσκολεύτηκαν να συνηθίσουν την καινούργια καθημερινότητα. Η παραμονή στις οθόνες τους δυσκόλεψε αρχικά, αν και με το πέρασμα του χρόνου εξομαλύνθηκε η κατάσταση, παρόλα αυτά τα νήπια δεν έδειξαν ενδιαφέρον για αυτά τα μαθήματα. Δεν εντυπωσιάζονται, δεν δείχνουν ενδιαφέρον και το μεγαλύτερο κομμάτι των μαθημάτων λειτουργεί τελικά, ως δημιουργική απασχόληση και όχι ως εκπαιδευτική διαδικασία. Το θετικό της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, κατά την άποψη των γονέων, είναι η εξοικείωση που προσφέρεται με τα ψηφιακά μέσα, καθώς τα νήπια δεν είχαν προηγούμενες εμπειρίες από χειρισμό υπολογιστών. Κατά τα άλλα ο καινούργιος τρόπος εκπαίδευσης εξαλείφει την κοινωνικοποίηση των παιδιών, την οποία έχουν ανάγκη περισσότερο από κάθε άλλη περίοδο της ζωής τους. Αποκόπτει την επαφή με τους φίλους του και τον/την νηπιαγωγό, εμποδίζοντας την κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού, την προσωπική εξέλιξη, την διαμόρφωση κριτικής σκέψης. Οι γονείς επισήμαναν ότι, τα νήπια έχουν την ανάγκη να βρεθούν σε ένα κατάλληλα οργανωμένο εκπαιδευτικό περιβάλλον και να αλληλοεπιδράσουν μεταξύ τους και με τον/την νηπιαγωγό, μέσω συζητήσεων, παιχνιδιού και δραστηριοτήτων. Κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό, καθώς τα παιδιά καθηλώνονται σε μια κατάσταση στασιμότητας στην ανάπτυξη τους.

Σε όλη αυτή την προσπάθεια στο πλευρό τους στέκονται οι γονείς τους, που προσπαθούν να τους βοηθήσουν και στα ηλεκτρονικά μαθήματα και τις υπόλοιπες ώρες της ημέρας κατά την διάρκεια του εγκλεισμού. Βρίσκονται σε επικοινωνία με τους/τις παιδαγωγούς, για να ενημερώνονται σχετικά με τις ανάγκες των μαθημάτων, παρευρίσκονται πάντα στον ίδιο χώρο κατά την εξέλιξη τους, ώστε να προσφέρουν οτιδήποτε χρειαστούν και πολλές φορές για να τους συγκρατήσουν στις οθόνες για όλο το προβλεπόμενο δίωρο της τηλεεκπαίδευσης. Επίσης σημαντική είναι η συμβολή τους στην ψυχαγωγία των παιδιών, διότι ο χρόνος που παραμένουν στο σπίτι είναι άπλετος και έτσι προσπαθούν να τον αξιοποιήσουν. Συχνές είναι οι βόλτες σε πάρκα και εξωτερικούς χώρους, με σκοπό να σπάσει η μονοτονία της παραμονής στο εσωτερικό

του σπιτιού. Οι γονείς δίνουν στα νήπια την δυνατότητα να επιλέξουν οποιοδήποτε τρόπο θέλουν να αξιοποιήσουν τις κοινές τους ώρες, καθώς δεν θέλουν να τους ασκούν περισσότερη πίεση από όση δέχονται ήδη.

Γενικότερα η ψυχολογική κατάσταση όλων των μελών της οικογένειας έχει επιβαρυνθεί από τις νέες συνθήκες (Ares, Bove, Vidal, Brunet, Fuletti, Arroyo & Blanc, 2021). Σύμφωνα με τις απόψεις των γονέων, τα παιδιά εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά και εκτεταμένο εκνευρισμό, εξαιτίας της πίεσης που βιώνουν από την αδιάκοπα επαναλαμβανόμενη καθημερινότητα. Συνθήκη την οποία οι γονείς καλούνται να αντιμετωπίσουν καθημερινά, αναλαμβάνοντας πολλαπλούς ρόλους παράλληλα, με στόχο την διατήρηση της ηρεμίας στην οικογενειακή εστία. Οι γονείς ωστόσο δεν διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις, τον χρόνο και την ηρεμία ώστε να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις που χρειάζονται. Έτσι έχει επιβαρυνθεί και η ψυχολογία των ίδιων. Η έρευνα απέδειξε ότι, στην προσπάθεια να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις που έχουν δημιουργηθεί, δεν έχουν προσωπικό χρόνο για τον εαυτό τους. Είναι πλέον γονείς, σύζυγοι, εργαζόμενοι και εκπαιδευτικοί (Dong, Cao & Li, 2020).

Συμπερασματικά, μέσα από την σκοπιά των γονέων, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην ηλικιακή ομάδα των νηπίων καταφέρνει να προσφέρει προστασία από την πανδημία και να απασχολήσει τα παιδιά δημιουργικά για δύο ώρες κάθε ημέρα. Όμως δεν καταφέρνει να εκπληρώσει τον εκπαιδευτικό στόχο που έχει θέσει, με τις ανάγκες των παιδιών του νηπιαγωγείου να διαφοροποιούνται από τις ανάγκες των μαθητών των υπόλοιπων εκπαιδευτικών βαθμίδων. Ψυχολογικές επιπτώσεις έχουν εμφανιστεί εξαιτίας των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν και οι μαθητές/τριες και οι γονείς, τις οποίες επιδιώκουν να αντιμετωπίσουν, μέσω της τροποποίησης της καθημερινής ζωής με ενδιαφέροντα, ψυχαγωγικό τρόπο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

Καλεράντε, Ε., & Κοντοπούλου, Α. (2012). Ανάλυση περιεχομένου του νέου σχολικού προγράμματος σπουδών για το νηπιαγωγείο ως προς τις ΤΠΕ. *Πρακτικά του Πανελληνίου Συνεδρίου «Διδακτική της Πληροφορικής»*, 20-22 Απριλίου 2012, Φλώρινα: Παιδαγωγική Σχολή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, 495 – 504. Ανακτήθηκε 15/02/2018 από <https://didinfo2012.web.uowm.gr/49-495-504.pdf>

Κουτσούκη, Δ., Αντωνάτου, Χ., Ασωνίτου, Α., Βλάχου, Σ., Δούκα, Α., Καλύβας, Β., Καρζή, Θ., Κολιζέρα, Κ., Κουτσούκη, Δ., Μερκούρης, Α., Παπαδοπούλου, Μ., Σκορδίλης, Ε., Σπάρταλη, Ι., Χαρίτου, Σ., Χρυσάγης, Ν. & Χρυσόχου, Α., (2003). *ΔΕΗΠΣ: Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης*. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Κόκκος, Α. (1998). Στοιχεία Επικοινωνίας. Στο: Α. Κόκκος, & Α. Λιοναράκης, *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Σχέσεις διδασκόντων – διδασκομένων*, Τόμος Β. (σελ. 53-102). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Λιοναράκης, Α. (2001). Για ποια «εξ αποστάσεως εκπαίδευση» μιλάμε; Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *1ο Πανελλήνιο συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση* (σσ. 185- 194). Αθήνα: Προπομπός

Μπούρα, Σ. (2021). Η εποχή του Covid-19 και η εξ αποστάσεως διδασκαλία στην προσχολική αγωγή. *1^ο Διεθνές διαδικτυακό εκπαιδευτικό συνέδριο από τον 20^ο στον 21^ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες*, 472-479. Ανακτήθηκε από <http://dx.doi.org/10.12681/online-edu.3258>

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

Ares, G., Bove, I., Vidal, L., Brunet, G., Fuletti, D., Arroyo, A., & Blanc, M.V. (2021). The experience of social distancing for families with children and adolescents during the coronavirus (COVID- 19) pandemic in Uruguay: Difficulties and opportunities. *Children and Youth Services Review*, 121, 105906. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105906>

Alan, U. (2021). Distance Education During the COVID-19 Pandemic in Turkey: Identifying the Needs of Early Childhood Educators. *European Early Childhood Education Research Journal*. <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01197-y>

Campos, M.M., & Vieira, L. F. (2021). COVID-19 and early childhood in Brazil: Impacts on children's well-being, education and care. *European Early Childhood Education Research Journal*, 299 (1), 125- 140. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2021.1872671>

Dong, C., Cao, S., & Li, H. (2020). Young children's online learning during COVID-19 pandemic: Chinese parents' beliefs and attitudes. *Children and Youth Services Review*, 118, 105440. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105440>

Franklin, T. O., Burdette, P., East, T., & Mellard, D. F. (2015). *Parents' roles in their child's online learning experience: State education agency forum proceedings series* (Report No.2). Retrieved from Lawrence, KS: Center on Online Instruction and Students with Disabilities, University of Kansas. <https://kuscholarworks.ku.edu/handle/1808/22601>

Kim, J. (2020). Learning and Teaching Online During Covid-19: Experiences of Student Teachers in an Early Childhood Education Practicum. *International Journal of Early Childhood*, 52, 145-158. <https://doi.org/10.1007/s13158-020-00272-6>

Lau, E., & Lee, K. (2020). Parents' Views on Young Children's Distance Learning and Screen Time During COVID-19 Class Suspension in Hong Kong. *Early Education and Development*. <https://doi.org/10.1080/10409289.2020.1843925>

Yildirim, B. (2021). Preschool education in Turkey during the Covid- 19 pandemic: A phenomenological study. *Early Childhood Education Journal*. <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01153-w>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οδηγός συνέντευξης

Κλειστές ερωτήσεις:

1. Έχει προηγούμενη εμπειρία από παιδικό σταθμό;
2. Το παιδί συνήθισε εύκολα την καθημερινότητα των εξ αποστάσεων μαθημάτων;
3. Είστε παρούσα την ώρα των μαθημάτων;
4. Βοηθούν και άλλα μέλη της οικογένειας στα ηλεκτρονικά μαθήματα του παιδιού;
5. Το παιδί καταφέρνει να παραμένει μπροστά στον Η/Υ κατά τη διάρκεια των μαθημάτων;
6. Έχουν ανατεθεί στο παιδί ασχολίες ‘ για το σπίτι’ από την νηπιαγωγό;
7. Έχει επικοινωνήσει μαζί σας η νηπιαγωγός με σκοπό να συνεργαστείτε, ώστε να συμβάλετε στην επιτυχία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;
8. Παρατηρείτε εξέλιξη στο παιδί κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ;

Ανοιχτές ερωτήσεις:

9. Πόσο χρονών είναι το παιδί και ποια χρονιά του είναι στο νηπιαγωγείο 1^η ή 2^η;
10. Έχετε άλλα παιδιά, τι ηλικίας και τι τάξη πηγαίνουν;
11. Με ποιον τρόπο βοηθάτε το παιδί κατά τη διάρκεια τους ;
12. Πόσες ώρες διαρκεί συνήθως το διαδικτυακό μάθημα και με τι δραστηριότητες ασχολείται το παιδί εκείνες τις ώρες;
13. Τι μέσα και υλικά χρησιμοποιεί το παιδί κατά τη διάρκεια του μαθήματος;
14. Θεωρείτε ότι υπάρχουν θετικά στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και ποια είναι αυτά;
15. Ποια είναι τα αρνητικά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;
16. Πώς θα μπορούσαν να γίνουν διαφορετικά τα εξ αποστάσεως μαθήματα στα νηπιαγωγεία;
17. Θεωρείτε ότι τα διαδικτυακά μαθήματα είναι εξίσου αποτελεσματικά, για ένα παιδί του νηπιαγωγείου, όσο για ένα παιδί μεγαλύτερης τάξης;
18. Ποια ήταν η γνώμη σας όταν ενημερωθήκατε για τα νέα δεδομένα στην εκπαίδευση και ποια είναι τώρα, αφού έχετε δει πώς λειτουργούν;
19. Ασχολείστε με το παιδί, εκτός των μαθημάτων και με ποιον τρόπο;
20. Πώς βλέπετε να αντιδράει το παιδί στα μαθήματα;
21. Τι προβλήματα έχετε αντιμετωπίσει με τα διαδικτυακά μαθήματα;
22. Αναφέρει κατά τη διάρκεια της ημέρας για το μάθημα και ποιες είναι οι εντυπώσεις του;
23. Παρατηρείτε αλλαγή στην συμπεριφορά του παιδιού κατά την περίοδο του εγκλεισμού;

24. Πώς έχει επηρεάσει την καθημερινότητά σας η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και γιατί;